Module 4

Overheden en instellingen

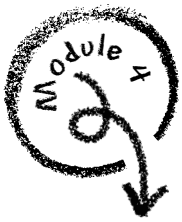

Overheden en instellingen

In België bestaan er tal van regels die orde moeten brengen in de samenleving. Afhankelijk van de overheid die ze uitvaardigt, spreken we van wetten, decreten, ordonnanties, besluiten, verdragen enzovoort. Ze kunnen van toepassing zijn op verschillende niveaus: internationaal, federaal, op niveau van de gemeenschappen en gewesten, provinciaal of gemeentelijk.

In dit hoofdstuk bekijken we de instellingen die deze regels opstellen, uitvoeren en de naleving ervan controleren. We vertrekken daarbij van de instellingen die het dichtst bij ons staan en verkennen de andere niveaus in steeds grotere cirkels: van de gemeente naar het internationale niveau.

In deze module leer je over:

A **Besluitvorming gebeurt op verschillende niveaus** 132

B **De gemeente** 137

C **De provincie** 144

D **De federalisering** 148

E **De gemeenschappen en de gewesten** 156

F **De federale overheid** 164

G **De hoven en de rechtbanken** 169

H **De Europese Unie** 179

I **De Verenigde Naties.** 203

J **Samenvatting Module 4** 213

Focus

Verzamel gedurende enkele weken informatie over de politiek en besluitvorming op verschillende niveaus: de gemeente, de provincie, de gemeenschappen en de gewesten, de federale staat, de Europese Unie, internationale instellingen.
Spreek af wie welk medium (krant, tijdschrift, nieuwssite,...) volgt. Noteer telkens de datum en de aard van de bron van de informatie (bijvoorbeeld officiële documenten en persberichten van de overheid, standpunten van een journalist, lid van de regering, lid van de oppositie...). Orden de informatie volgens de hoofdstukken in deze module.

A Besluitvorming gebeurt op verschillende niveaus

Opdracht: Het bestuur van een vereniging

Overheid en bestuur is geen ver-van-mijn-bed-show, geen zaak van 'Brussel' alleen. Ook in jouw directe omgeving zijn er overheden en instellingen en worden er besluiten genomen. Misschien ben je er zelf wel bij betrokken in de jeugdraad, de sportclub, het scholierenparlement...

a. Bij welke vereniging(en) ben jij zelf direct betrokken?
b. Ben je enkel lid of zetel je ook in bestuursorganen?
c. Wellicht moeten er ook beslissingen genomen worden. Is hiervoor een bepaalde structuur of procedure uitgewerkt? Met andere woorden, hoe gebeurt de besluitvorming? Heeft iedereen zicht op de beslissingen of worden ze door een kleine groep genomen?
d. Heb je de indruk inspraak te hebben?
e. Zo ja, zou je meer inspraak willen?
f. Noem je de besluitvorming democratisch of niet? Licht toe.

Opdracht: Het bestuur van een leerlingenraad

In zo goed als elke school is er een schoolraad en een leerlingenraad.
Die organen geven de leerlingen formeel een stem in de besluitvorming op school.
Om de goede werking van de leerlingenraad te garanderen, werden statuten opgesteld. Statuten zijn de algemene grondregels van een vereniging. Je zou de leerlingenraad een beetje kunnen vergelijken met een 'echt' parlement.

IS ER IN JOUW SCHOOL EEN LEERLINGENRAAD?

JA!

a. Hoe is de leerlingenraad samengesteld?
b. Welke punten komen allemaal op de agenda?
c. Heeft de leerlingenraad echt impact op de school? Met andere woorden, heeft de leerlingenraad al echt dingen veranderd? Welke?
d. Hoe verloopt de besluitvorming? Is daarvoor een procedure uitgewerkt?
e. Is de leerlingenraad een voorbeeld van democratie op school? Waarom wel? Waarom niet?
f. Zijn er aspecten in de werking van de leerlingenraad die je zou veranderen? Welke concrete stappen kun/zul je ondernemen om de leerlingenraad beter te laten werken? Waarom zijn die stappen zinvol? Met wie ga je overleggen, onderhandelen?

NEEN?

Zijn er in jouw school andere manieren waarop leerlingen en ouders kunnen participeren aan het schoolbeleid? Beschrijf ze.

Basisinformatie: Politieke besluitvorming, hoe werkt dat?

De politiek moet luisteren naar wat bij de bevolking leeft, moet voor maatschappelijke problemen oplossingen zoeken en moet de best mogelijke oplossing voor iedereen in de praktijk brengen, dat alles binnen het kader van de democratische rechtsstaat.

Een eerste vraag is hoe een **probleem** op de politieke agenda komt. In een samenleving zijn er heel wat problemen die individuele mensen ervaren of die grote groepen treffen. Maar niet alle problemen worden een zaak van de overheid. Drukkingsgroepen en actiegroepen, de aandacht van de media, de bevolking die massaal op straat komt, een politieke partij die zich over het probleem uitspreekt, … er zijn meerdere factoren die bepalen of een probleem al dan niet op de politieke agenda komt te staan.

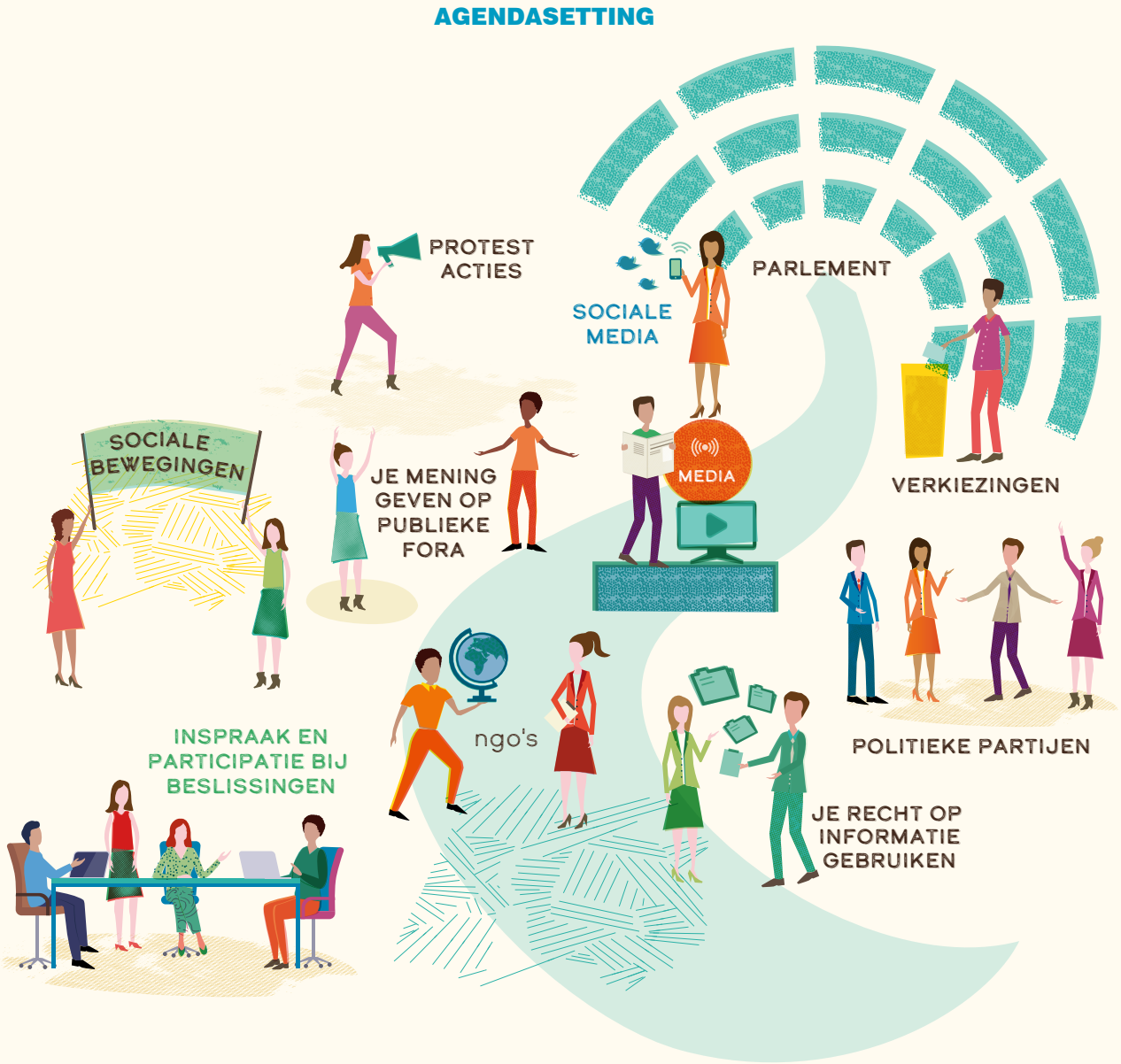

Zodra een probleem op de politieke agenda staat, moet men zoeken naar een **oplossing**. Maar er is niet één oplossing, er zijn er vele. Wat is een goede oplossing? Welke nadelen zijn eraan verbonden? Welke alternatieven zijn er? Politieke partijen en allerlei organisaties en drukkingsgroepen zullen proberen om hun oplossing als de beste voor te stellen.

Vervolgens moet de overheid **kiezen** voor een oplossing. Vaak gaat hier veel tijd over, een probleem staat niet plots bovenaan de agenda. Er moet ook beslist worden hoeveel middelen men kan en wil investeren in de oplossing. Er is uitgebreid overleg met allerlei betrokken partijen en daarbij speelt het gewicht van de drukkingsgroepen mee.

Tot slot gaat de overheid de gekozen oplossing **uitvoeren**. Dat loopt niet altijd van een leien dakje. Er moeten voldoende middelen zijn, de ambtenaren moeten de beslissing goed uitwerken, er moeten controles georganiseerd worden op de uitvoering en eventuele sancties bij overtredingen. De uitvoering kan mank lopen en dan moet er bijgestuurd worden.

Politieke besluitvorming is zeker niet alleen een zaak van politici. Het maatschappelijke middenveld speelt een belangrijke rol in alle fasen waarin beslissingen tot stand komen.

Hoe dat proces verloopt, is hieronder schematisch weergegeven.

POLITIEKE BESLUITVORMING

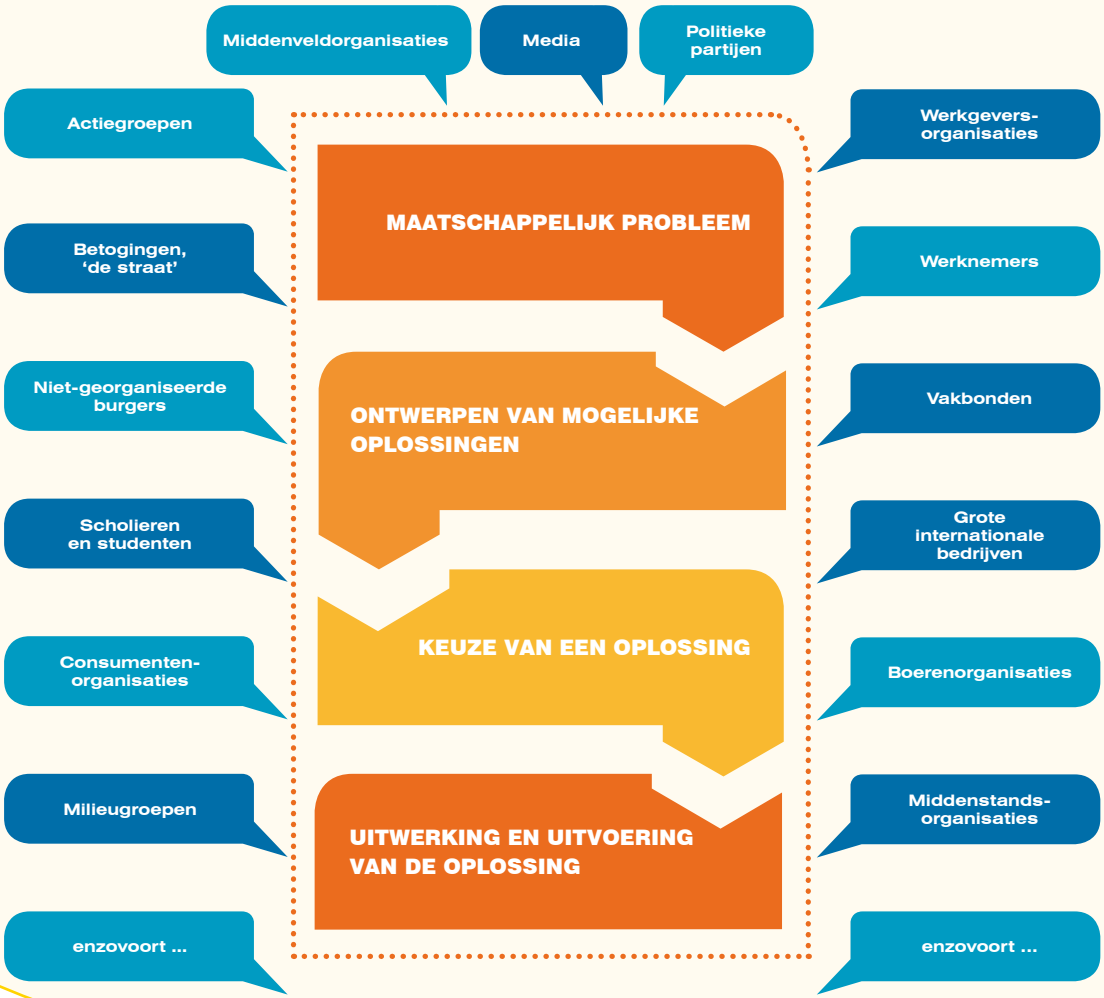

Opdracht: Voorbeelden van maatschappelijke problemen

- Zoek in je verzamelde informatie berichten over acties van drukkings- en belangengroepen die het beleid proberen te beïnvloeden.
- Over welk maatschappelijk probleem gaat het?
- Plaats de drukkings- of belangengroepen in het schema 'Politieke besluitvorming'.
- Zijn er nog andere organisaties actief op dat gebied? Zo ja, welke?
- Voor welke oplossing ijveren die organisaties?
- Kwam het probleem al op de politieke agenda? Zo ja, werd er ook al een oplossing uitgewerkt?

Basisinformatie: Bestuursniveaus

Wat moeten we weten over het land waarin we leven?
Heel wat feiten zijn bij de meeste mensen wel gekend en ervaren we ook dagelijks. We leven in een dichtbevolkt land, met 372 inwoners per km^2. We hebben een uitgebreid wegennetwerk en goed openbaar vervoer.
We hebben een hoge levensverwachting (79,2 jaar voor mannen en 83,7 voor vrouwen in 2018), 18,9 % van onze bevolking is 65 jaar of ouder. In België geldt voor alle kinderen van van 5 tot 18 jaar de leerplicht.

We hebben een uitgebreid stelsel van sociale zekerheid met kinderbijslag, pensioenen, ziekteverzekering, werkloosheidsuitkeringen en betaalde vakantie. Onze gezondheidszorg behoort tot de beste ter wereld. Ondanks ons sociaal stelsel leeft toch nog 16,4% % van onze bevolking in 2018 onder de armoedegrens.*

Maar wie wil weten hoe in België het bestuur is georganiseerd, heeft daar een hele kluif aan. Ons land zit immers ingewikkeld in elkaar.
België wordt doorkruist door een taalgrens, met aan beide zijden regio's waar de sociaal-economische realiteit en de cultuur erg verschillend zijn. De conflicten die daardoor rijzen zijn altijd vreedzaam opgelost. We zijn meesters in het vinden van compromissen, 'het Belgische compromis' is een begrip.
Het resultaat van die compromissen is een ingewikkelde staatstructuur, met een federale overheid, drie gemeenschappen en drie gewesten, die elk eigen bevoegdheden hebben. De domeinen waarvoor ze bevoegd zijn, kunnen ze organiseren zoals zij dat wensen.

* Actuele cijfers vind je op de website van Stabel: **statbel.fgov.be**.

Ten slotte is België ook een van de lidstaten van de Europese Unie. In die Europese Unie worden heel wat belangrijke beslissingen genomen waar alle lidstaten zich aan moeten houden.

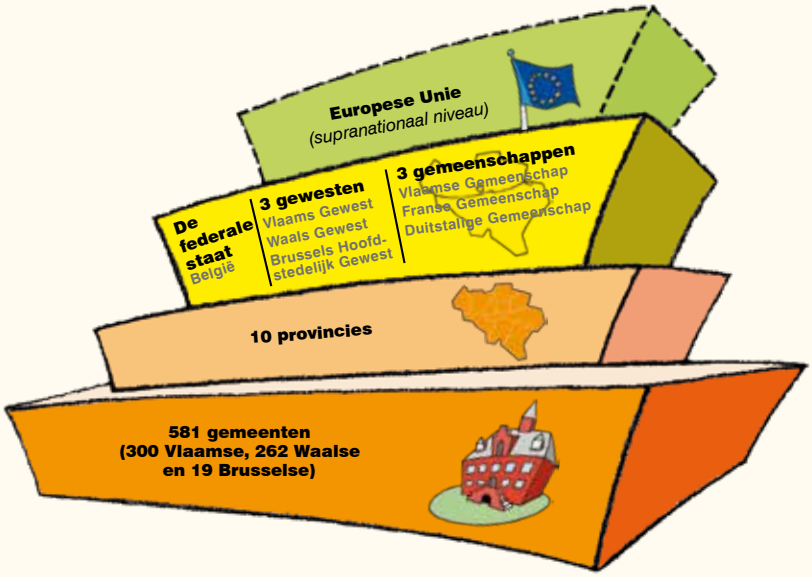

Op alle bestuursniveaus moeten de principes van de democratische rechtsstaat worden toegepast en een goed bestuur betekent ook dat elke beslissing moet genomen worden op het meest passende niveau (het subsidiariteitsprincipe).
Hoe het bestuur in de verschillende niveaus georganiseerd is, wordt in de volgende hoofdstukken uitgelegd.

B De gemeente

De beslissingen die in de gemeente worden genomen, voelen wij direct: de burgemeester verbiedt een fuif, het jeugdhuis krijgt een nieuw lokaal, zone 30 wordt ingevoerd, de hoofdstraat wordt autovrij, enzovoort.

Focus

Selecteer uit de regionale berichten van kranten, tv-zenders of nieuwssites de informatie die te maken heeft met de gemeentelijke overheid. Werk in groepjes aan de hand van de volgende vragen één thema uit en stel het voor aan de klas.

a. Beschrijf het thema van het bericht en de reden waarom het in het nieuws kwam.
b. Welke overheidsdiensten of -organen komen ter sprake?
c. Wie heeft beslissingsbevoegdheid?
d. Krijgt de bevolking inspraak?

Opdracht: Ken je gemeente

Zoek informatie op over het bestuur van jouw gemeente.
Stel je gemeente op een creatieve manier voor aan de rest van je klas. Zorg ervoor dat je presentatie minstens de volgende elementen bevat:

a. De gemeenteraad: wie, wat, waar?
b. Het college van burgemeester en schepenen (of het schepencollege): wie, wat, waar?
c. De burgemeester
d. De begroting van je gemeente

Basisinformatie: Het bestuur van de gemeente

De gemeente is de kleinste bestuurlijke indeling. Ze staat het dichtst bij de burger.
Vlaanderen kent al gemeenten sinds de middeleeuwen. Brugge en Gent waren in de 14de eeuw bijna stadsrepublieken. Vandaar dat elke gemeente een wapenschild en een gemeentevlag heeft.

In het begin van de jaren '70 telde België 2.359 gemeenten. Dit was veel te duur en in 1976 voerde men een eerste fusieoperatie door: meerdere gemeenten werden telkens tot één gemeente samengevoegd. Vandaag telt België nog 581 gemeenten, waarvan 300 in Vlaanderen.

Wat doet de gemeente?

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor alles wat van gemeentelijk belang is. Dat wil concreet zeggen: alles wat niet tot de bevoegdheden van de federale overheid, de gewesten, de gemeenschappen en de provincies behoort.
De gemeenten hebben twee soorten bevoegdheden:

1. De zorg voor het gemeentelijk belang

Dit omvat beslissingen en taken waar de inwoners van de gemeente wel bij varen en die de gemeente goed doen 'draaien'. Gemeenten kunnen op dat vlak zelf bepalen wat ze doen. Ze kunnen ieder initiatief nemen dat hen niet uitdrukkelijk verboden is door wetten, besluiten of decreten (bijvoorbeeld: de gemeente kan geen oorlog verklaren maar wel een jeugdhuis oprichten of een sporthal bouwen).

2. Verplichtingen die van hogerhand worden opgelegd

De gemeente moet ook een aantal opdrachten uitvoeren die ze krijgt van de hogere overheden (Vlaanderen en België). Zo is elke gemeente verplicht om een register bij te houden met de geboorten, huwelijken en overlijdens van haar inwoners. Ze moet bij verkiezingen een kiezerslijst opstellen en de oproepingsbrieven versturen. De gemeente levert identiteitskaarten en rijbewijzen af. Ze beslist over bouwvergunningen.

Het gemeentedecreet gaat ervan uit dat de gemeenten zoveel mogelijk zelf de verantwoordelijkheid moeten dragen voor de organisatie en de financiering van hun bestuur.

De gemeente wordt bestuurd door drie organen:

De gemeenteraad

De gemeenteraadsleden worden om de **zes jaar** door de inwoners van de gemeente verkozen op de tweede zondag van oktober.

Een gemeente heeft 7 tot 55 gemeenteraadsleden, afhankelijk van het aantal inwoners van de gemeente.

In de gemeenteraad zijn de leden verdeeld in politieke fracties die samen een **meerderheid** vormen of in de **oppositie** zitten.
De meerderheid draagt de burgemeester en de schepenen voor.

De gemeenteraad houdt minstens 10 keer per jaar openbare zittingen over het **bestuur van de gemeente** en de gemeenteraad **controleert** het schepencollege.

De gemeenteraad bespreekt en **keurt de begroting** en de jaarrekening van de gemeente **goed**.
De gemeenteraad beslist ook over het houden van een gemeentelijke volksraadpleging.

Het college van burgemeester en schepenen (of het schepencollege)

Het schepencollege bestaat uit de burgemeester en 2 tot 9 schepenen.
Het aantal schepenen hangt af van het aantal inwoners.
In het schepencollege moet minstens één persoon van het andere geslacht zitten.

Het schepencollege geeft **uitvoering** aan de besluiten van de gemeenteraad en aan de regels van de hogere overheden.

Het schepencollege voert het **dagelijks bestuur** van de gemeente binnen de lijnen van het **bestuursakkoord** dat na de verkiezingen werd afgesloten tussen de partijen van de meerderheid.
Het schepencollege voert ook opdrachten van algemeen belang uit (bijvoorbeeld het bijhouden van kiezerslijsten en registers van de burgerlijke stand, onderhoud van buurtwegen en waterlopen).

Het schepencollege neemt alle beslissingen collegiaal. Een individuele schepen kan dus geen beslissingen nemen zonder dat het hele schepencollege hiermee akkoord gaat.

De burgemeester

De burgemeester wordt voorgedragen door de meerderheid van de gemeenteraad en benoemd door de deelstaatregering.

De burgemeester is het **hoofd van de gemeente, de vertegenwoordiger van de regeringen** en hij heeft ook ruime **politionele bevoegdheden**.

De burgemeester, als hoofd van de gemeente,
- is voorzitter van het schepencollege;
- ondertekent de briefwisseling van de gemeente;
- waakt over het bijhouden van de registers van de burgerlijke stand;
- kan, als hoofd van de lokale politie, zelf politieverordeningen maken en de federale politie of het leger vorderen.

Als vertegenwoordiger van de regeringen staat de burgemeester in voor de uitvoering van de wetten, decreten en reglementen van de hogere overheden.

De inkomsten van de gemeente:

1. Belastingen en retributies: personenbelastingen en opcentiemen op de onroerende voorheffing, retributies voor huisvuilophaling enzovoort.
2. Fondsen en subsidies: middelen die de gemeente krijgt van de Vlaamse overheid.
3. Tarieven die de bevolking betaalt voor het gebruik van infrastructuur van de gemeente, bijvoorbeeld voor de gemeentelijke sporthal.

Opdracht: Gemeenteraad

Bezoek het gemeentehuis en woon een gemeenteraad bij.

a. Herken je in de verschillende diensten in het gemeentehuis de verschillende taken van de gemeente?
b. Verzamel de uitnodiging voor de gemeenteraad, de agendapunten, het verslag van de gemeenteraad of de notulen, de persartikels over die gemeenteraad.
c. Bespreek vooraf de agenda: is de volgorde van de agendapunten willekeurig? Welke punten zijn volgens jou belangrijk? Kijk achteraf of die ook in de pers aan bod komen.
d. Woon de gemeenteraad bij en observeer. Hoe reageren de meerderheid en de oppositie op elkaars voorstellen? Is er partijtucht bij de stemmingen? Stemmen sommige leden van de meerderheid afwijkend? Noteer de tijd die elk agendapunt krijgt.
e. Maak een schets van de raadzaal en duid de plaats aan van de voorzitter van de gemeenteraad, de burgemeester, de schepenen, de fracties, de agent, de pers en het publiek.
f. Maak een verslag. Vergelijk jouw verslag met wat in de pers verschijnt en met het officiële verslag van de gemeenteraad.
g. Ga naar de website van de gemeente waar je woont. Ga na of de gemeenteraad live gestreamd wordt of nadien kan herbekeken worden.

Opdracht: Op de agenda van de gemeenteraad: sluikstorten

Je klas is vandaag gemeenteraad. Eén leerling is de schepen van leefmilieu, één iemand is de burgemeester en één leerling is de voorzitter van de gemeenteraad. Eén leerling maakt het verslag van de gemeenteraad en eentje is journalist voor de plaatselijke krant. De andere leerlingen zijn gemeenteraadsleden.

Op de agenda staat het probleem van sluikstorten naast de glasbollen in de Schoolstraat.

Wat is het probleem? In de Schoolstraat staan drie glascontainers waar de mensen hun glazen flessen en bokalen kunnen weggooien dat vervolgens wordt opgehaald en gerecycleerd. Maar naast de glascontainers wordt er voortdurend ander huisvuil achtergelaten. Het ligt er steeds vol met plastic zakjes met huishoudelijk afval en oude kleren. Er stond zelfs al eens een oude zetel.

De gemeenteraad moet een oplossing formuleren om het sluikstorten te stoppen.

Houd in deze oefening met de volgende zaken rekening:

- Alle leden van de gemeenteraad mogen hun mening geven over een mogelijke oplossing. Ze moeten uiteindelijk samen naar de beste oplossing zoeken.
- De voorzitter van de gemeenteraad moet ervoor zorgen dat de gemeenteraadszitting goed en ordelijk verloopt.
- Op het einde van de vergadering moet er gestemd worden over het voorstel.
- Het verslag moet de verschillende argumenten van de gemeenteraadsleden duidelijk weergeven.

Basisinformatie: Het sociaal beleid van de gemeente

Een belangrijke opdracht van de gemeente is het sociaal beleid. Gemeenten moeten ervoor zorgen dat alle burgers, en zeker de meest kwetsbaren, toegang hebben tot de sociale grondrechten zoals sociale bijstand, arbeid, goede huisvesting, onderwijs, zorg en hulpverlening. Het sociaal beleid van de gemeente staat heel dicht bij de burgers en gaat over heel concrete noden: kinderen in armoede, zorgbehoevende senioren, gezinnen met een nood aan kinderopvang, integratie van nieuwkomers, een goede huisvesting enzovoort.

Gemeenten organiseren daarvoor vaak zelf hulp- en dienstverlening, vooral wanneer er onvoldoende aanbod is van private dienstverleners of wanneer het privaat initiatief voor sommige kansengroepen te duur is. Zo hebben heel wat gemeenten crèches naast private kinderopvanginitiatieven of baten heel wat gemeenten woonzorgcentra uit, naast private woonzorgcentra. En veel OCMW's organiseren de bezorging van warme maaltijden aan senioren, poetsdiensten, thuiszorg enzovoort.

Enkele concrete voorbeelden waarvoor je bij de sociale diensten van je gemeente en het OCMW terecht kunt:

- **Advies en rechtshulp**
  Wanneer je je weg niet vindt in de toepassing van de sociale wetgeving, de administratie of je mogelijke rechten kan het OCMW je informatie geven, je verder helpen of bemiddelend optreden. Je kunt bij het OCMW ook rechtshulp krijgen, bijvoorbeeld wanneer je problemen hebt als huurder, wanneer je een factuur niet kunt betalen enzovoort.
- **Voorschotten op uitkeringen**
  Wanneer iemand recht heeft op een sociale zekerheidsuitkering of een andere vorm van inkomen, maar door allerlei omstandigheden de uitkering nog niet ontvangen heeft, kan het OCMW een voorschot toekennen. Zodra de betrokkene de uitkering ontvangt, vordert het OCMW het voorschot terug.
- **Leefloon**
  Als je geen of een te laag inkomen hebt, kun je een leefloon krijgen. Maar het OCMW biedt ook meer dan financiële hulp. Het OCMW zal mensen met een leefloon extra begeleiden om hun kansen op tewerkstelling te vergroten. Het doel is steeds de maatschappelijke integratie van mensen te bevorderen.
- **Schuldbemiddeling**
  Wanneer je schulden hebt, kan het OCMW je helpen om in de mate van het mogelijke je schulden af te betalen en tegelijkertijd erover waken dat je nog een menswaardig leven kunt leiden. Het OCMW begeleidt mensen met schulden vanuit de idee dat iedereen een nieuwe start moet kunnen nemen.
- **Vreemdelingen en asielzoekers**
  Het OCMW staat ook in voor de hulpverlening aan vreemdelingen zonder of met een beperkte verblijfsvergunning en voor de tijdelijke opvang en hulpverlening aan asielzoekers.

Opdracht: Leefloon

Zoek op internet het volgende op:

a. Hoe wordt de armoededrempel berekend? Wat betekent dit concreet voor een éénoudergezin met twee kinderen jonger dan 14 jaar?
b. Zoek op hoeveel een leefloon bedraagt voor één ouder met twee kinderen jonger dan 14 jaar.
c. Vergelijk het leefloon met de armoededrempel. Wat stel je vast?

Basisinformatie: Hoe heb ik als burger inspraak in mijn gemeente?

De burger kan inspraak hebben in het beleid van de gemeente door middel van de adviesraden, de procedure van 'voorstellen van burgers', het spreekrecht na de gemeenteraadszitting, de gemeentelijke volksraadpleging en het petitierecht.

Adviesraden zijn de officieel erkende inspraakorganen voor de bevolking in de gemeente.
Een adviesraad is een vergadering van personen die door de gemeenteraad gevraagd wordt een advies te formuleren over een of meer vraagstukken. Het is dus een louter *adviserend* orgaan dat niet-bindende adviezen uitbrengt aan de gemeenteraad. De gemeenteraad kan adviesraden oprichten, maar hoeft aan die raden geen beslissingsbevoegdheid over te dragen.

Soms is de oprichting van een adviesraad wettelijk of decretaal verplicht. Dat geldt voor de raden voor cultuurbeleid, de sportraden, de jeugdraden en de gemeentelijke raden voor advies in de ruimtelijke ordening.

Er zijn *functionele* adviesraden en *territoriale* adviesraden. De functionele adviesraden werken rond een bepaald beleidsthema (cultuur, sport, milieu…) of een bepaalde doelgroep (jeugd, senioren...). De werking van territoriale raden is gebaseerd op een bepaald gebied binnen de gemeente. Dat kan een deelgemeente zijn, een buurt of een wijk.

Opdracht: Adviesraden

Zoek voor jouw gemeente uit welke adviesraden er bestaan. Verdeel de adviesraden over verschillende klasgroepjes en ga na wie er zetelt in jouw adviesraad. Waarover heeft de adviesraad een advies uitgebracht? Wat heeft de gemeenteraad met dat advies gedaan?

Advies Jeugdraad met betrekking tot de heraanleg van het zwembadpark

De jeugdraad geeft een positief advies met betrekking tot de heraanleg van het zwembadpark, evenals ook de aanleg van het speelbos aan de hoezekouter, in Aalst.

Na bespreking met de dienst Ruimtelijke Ordening van de stad Aalst verwoordt de jeugdraad echter nog enkele mogelijkheden.

- De aanleg van een vast vlot over de vijver.
- De aanleg van een kramikkige loopbrug over een uitloper van de vijver.
- Een openbaar toilet. De meeste jeugdbewegingen hebben op zondag hun werking, wanneer het zwembad (en dus ook de toiletten) niet open zijn.

Basisinformatie: Openbaarheid van Bestuur

Als inwoner wil je weten wat je gemeente doet en beslist.
Dat kan door het decreet op de Openbaarheid van Bestuur. Volgens dat decreet is elke overheid in Vlaanderen verplicht om haar burgers zo goed mogelijk te informeren.
De Vlaamse overheid, de provincies, gemeentebesturen, OCMW's en andere besturen moeten je duidelijke informatie geven over hun beleid en over hun dienstverlening. Ze doen dat bijvoorbeeld via een infoblad, op hun website, via brieven, tijdens informatievergaderingen, via sociale media, aan de telefoon of aan het loket. Wanneer je een brief krijgt van een overheid, dan moet daar steeds de naam en het telefoonnummer op staan van de persoon die jouw dossier behandelt.
Als je zelf een vraag hebt voor de overheid, dan moet de ambtenaar die je dossier behandelt je zo goed mogelijk verder helpen. Weet je niet bij welke overheid je moet zijn, dan kun je gratis bellen naar de Vlaamse Infolijn op het nummer 1700. De Vlaamse Infolijn verwijst je door naar de juiste dienst of persoon.

Je hebt ook het recht om de documenten van de overheid in te kijken, bijvoorbeeld het milieurapport van een bedrijf in je buurt, een dossier over de aanleg van een weg…
In principe zijn alle bestuursdocumenten openbaar. Je kunt ze inkijken, er meer uitleg over vragen of er een kopie van krijgen.
Er zijn wel een aantal uitzonderingen, bijvoorbeeld wanneer er een geheimhoudingsverplichting is, voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, het economische belang van de overheid, de openbare orde…
Hoe dan ook moet de overheid in detail motiveren waarom ze je aanvraag afwijst als ze vindt dat een uitzondering van toepassing is.

Hoe kun je een aanvraag indienen om een bestuursdocument in te kijken of een kopie te krijgen?

- De aanvraag moet schriftelijk gebeuren (per brief of per e-mail).
- Vermeld zo duidelijk mogelijk wat je precies wilt: welke documenten, in welke vorm. Ook je naam en adres mogen niet ontbreken.
- Je moet niet aantonen dat je belang hebt bij het openbaar maken van een bestuursdocument, behalve wanneer het gaat om informatie van persoonlijke aard.
- Richt je aanvraag aan de overheidsdienst die over het bestuursdocument beschikt of aan de communicatieambtenaar van die overheid.
- Als je aanvraag te algemeen geformuleerd is of onredelijk is (bijvoorbeeld een massa kopieën vergt), dan zal men je vragen om de aanvraag te specificeren of te vervolledigen.
- Zodra je aanvraag bij de juiste dienst is terechtgekomen, wordt ze geregistreerd. Op **www.vlaanderen.be/openbaarheid-van-bestuur** kun je de verdere procedure nakijken.

C De provincie

Focus

Selecteer uit de regionale berichtgeving van kranten, tv-zenders of nieuwssites informatie die te maken heeft met de provinciale overheid.
Werk in groepjes aan de hand van de volgende vragen één thema uit en stel het voor aan de klas.

a. Beschrijf het thema en de reden waarom het in het nieuws komt.
b. Welke overheidsdiensten of -organen komen ter sprake?
c. Wie heeft beslissingsbevoegdheid?

Basisinformatie

België telt tien provincies. Het Vlaamse Gewest is ingedeeld in de provincies West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen, Vlaams-Brabant en Limburg. Het Waalse gewest is ingedeeld in de provincies Henegouwen, Waals-Brabant, Namen, Luxemburg en Luik.

Voor Brussel geldt sinds 1995 een aparte regeling. De 19 Brusselse gemeenten, die samen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest vormen, maken geen deel meer uit van een provincie. De bevoegdheden die in de rest van het land door de provincies worden uitgeoefend, werden in Brussel toegewezen aan het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest of aan de gemeenschapscommissies.

Wat doet de provincie?

Provinciebesturen voeren een eigen beleid binnen de grenzen van de provincie. De taken van een provincie werden vastgelegd in het provinciedecreet. Die taken zijn:

- bovenlokale taken die het lokale, gemeentelijke belang overstijgen en die gemeenten moeilijk zelf kunnen behartigen
- ondersteunende taken voor andere overheden (op verzoek van de federale of Vlaamse overheid of de gemeenten)
- gebiedsgerichte samenwerking tussen besturen in een regio organiseren: de provincie organiseert samenwerking tussen de verschillende partners (lokale besturen, privé-organisaties, Vlaamse overheid,…) en zoekt samen met die partners naar oplossingen voor maatschappelijke problemen.

Zo zijn de provincies bevoegd voor:

- de aanleg en het beheer van provinciedomeinen, fietsroutes, wandelpaden,... De provincies spelen daarmee een belangrijke rol in het streektoerisme in samenwerking met de gemeenten en Toerisme Vlaanderen
- het beheer van waterwegen en preventie van wateroverlast
- het beheer van natuurgebieden
- het provinciaal beleid voor ruimtelijke ordening en leefmilieu (bepaalde omgevingsvergunningen worden door de provincies gegeven)
- eigen initiatieven en coördinatie van het beleid rond economie en werkgelegenheid in de provincie
- crisiscoördinatie in de provincie. De provinciegouverneur kan een provinciaal noodplan activeren bij grootschalige noodsituaties waarbij meerdere gemeenten betrokken zijn of de hulpdiensten uit de hele provincie bijstand moeten verlenen. De provinciegouverneur coördineert in dat geval de hulpdiensten.

Voor de bevoegdheden cultuur, jeugd, sport of welzijn voeren de provincies geen taken (meer) uit.

De provincie wordt bestuurd door drie organen:

De provincieraad

De leden van de provincieraad worden om de **zes jaar** rechtstreeks verkozen op de tweede zondag van oktober.

De provincieraad kiest onder zijn leden een voorzitter en een of meer ondervoorzitters en stelt zijn bureau samen.

De provincieraad is voor een provincie wat de gemeenteraad voor de gemeente en het Vlaams Parlement voor Vlaanderen is. Het is het **wetgevende orgaan** van de provincie.

De provincieraads-verkiezingen vallen samen met de gemeenteraads-verkiezingen.

De deputatie

De deputatie bestaat uit een voorzitter (de provinciegouverneur), een secretaris (de provinciegriffier) en vier leden-gedeputeerden, verkozen uit en door de provincieraad.

De deputatie voert de besluiten van de provincieraad uit en beslist over alle zaken die tot het dagelijks bestuur van de provincie behoren. De deputatie is het **uitvoerende orgaan** van de provincie.

De gouverneur

De gouverneur wordt benoemd door de Vlaamse Regering. De inwoners van een provincie kunnen hun gouverneur niet zelf kiezen.
De gouverneur is de vertegenwoordiger of **"commissaris" van de federale en Vlaamse regering in de provincie**. Hij heeft een drievoudige opdracht:

1

Federale taken van de gouverneur:

- De gouverneur is mee verantwoordelijk voor de veiligheid in de provincie. Bijvoorbeeld bij rampen coördineert hij de hulpacties van brandweer, politie en civiele bescherming. Hij zit ook het provinciale veiligheidsoverleg voor.
- Hij vertegenwoordigt de provincie bij officiële plechtigheden.

2

Vlaamse taken van de gouverneur:

- Hij houdt toezicht op de steden en gemeenten. De gouverneur kan tegen beslissingen van de gemeente ingaan. Hij kan bijvoorbeeld het meerjarenplan van een gemeente schorsen, in afwachting van een definitieve beslissing van de Vlaamse Regering.
- Hij behandelt klachten van burgers tegen lokale besturen.
- Hij kan voorstellen doen over bijvoorbeeld het verkeer, de ruimtelijke ordening... De Vlaamse Regering kan hem ook opdrachten geven voor de economische ontwikkeling van de provincie.

3

Provinciale taken:

- De gouverneur is voorzitter van de deputatie, maar mag er niet meestemmen.
- Hij is aanwezig tijdens de provincieraad, maar heeft ook daar geen stemrecht.

De inkomsten van de provincie:

De provincie haalt **inkomsten** uit provinciebelastingen, uit ontvangsten (bijvoorbeeld inkomgeld voor provinciedomeinen), uit fondsen van de Vlaamse overheid en uit fondsen van andere overheden.

Provincieraadzaal Vlaams-Brabant

Opdracht: Je provincie in de kijker

Maak een promofilmpje voor een van de toeristische initiatieven van je provincie. Post het op de sociale media en tag je provincie.

D De federalisering

Toen België in 1830 onafhankelijk werd, legde de Grondwet de macht bij één centraal bestuur: het Belgische parlement en de Belgische regering. Vandaag ligt de macht bij zes besturen. Hoe is die ontwikkeling verlopen en waarom? Dat is het onderwerp van dit hoofdstuk.

Basisinformatie

Federalisme, niet enkel een Belgisch fenomeen

Federaties komen om uiteenlopende redenen tot stand. Aparte staten kunnen zich samenvoegen tot een federatie om gemeenschappelijke politieke of economische belangen na te streven. De Verenigde Staten van Amerika is een voorbeeld van deze beweging: de 13 koloniën verklaarden zich gezamenlijk onafhankelijk van Groot-Brittanië in 1776 en nadien breidde het land stelselmatig uit.
De omgekeerde beweging doet zich voor wanneer regionale eisen voor autonomie gekanaliseerd worden naar een federalisering binnen een bestaande staat. België, Spanje en het Verenigd Koninkrijk hebben een geschiedenis als unitaire staten, vooraleer de eis van bepaalde bevolkingsgroepen (Vlamingen, Basken, Catalanen, Schotten) de aanzet gaf voor meer macht voor de regio's.

Eisen voor meer regionale autonomie kunnen voortvloeien uit de aanwezigheid van verschillende talen of religies in de regio's of uit het bestaan van duidelijk aanwijsbare economische verschillen. Wanneer taalverschillen en sociaal-economische verschillen samenvallen, versterkt dat nog de eis voor meer autonomie van regio's.
Catalonië bijvoorbeeld is economisch een van de sterkste regio's in Spanje en een meerderheid van de bevolking heeft Catalaans, en niet Spaans, als moedertaal.

Opdracht: Federalisme elders

Een federale staatsstructuur is geen typisch Belgisch fenomeen. Over heel de wereld zijn er landen waar regio's in mindere of meerdere mate autonomie hebben.
Groot-Brittannië (met Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland), Duitsland (met 16 deelstaten of Länder), Italië (met 5 autonome regio's), Spanje (met zeventien autonome gemeenschappen, meestal autonome regio's genoemd, die allemaal hun eigen autonomiestatuten hebben), Zwitserland (met 26 kantons), de Verenigde Staten van Amerika, Canada,….

We nemen de Verenigde Staten onder de loep. Formuleer een antwoord op de volgende vragen over de VS:

a. Zoek de belangrijkste bevoegdheden op van de federale overheid in de VS.
b. De Amerikaanse deelstaten zijn zelf bevoegd voor het strafrecht. Hoe uit zich dat in de bestraffing van zware misdaden?

Historiek

In België bestonden reeds lang voor de onafhankelijkheid belangrijke culturele, sociaal-economische en regionale verschillen.
Na de onafhankelijkheid van België in 1830 raakte de textiel- en nijverheidsindustrie in Vlaanderen in het slop, terwijl de zware industrie (kolen en staal), vooral gesitueerd in Wallonië, een bloeiperiode doormaakte. Omdat de industriële en bestuurlijke elite zowel in Vlaanderen, Brussel als Wallonië Frans sprak, was het Frans in heel België de voertaal in het openbare leven en de enige officiële landstaal. De Vlaamse beweging verzette zich in de 19e eeuw tegen deze Franstalige overheersing en eiste meer rechten voor het Nederlands.

De taalwetten

Tussen 1873 en 1963 werden verschillende taalwetten goedgekeurd. In die wetten worden de Franse, de Nederlandse en de Duitse taal als officiële talen van België erkend en wordt het gebruik van de talen geregeld.

In 1931 werd de eentaligheid van Vlaanderen en Wallonië wettelijk vastgelegd en werd bepaald dat de streektaal ook de bestuurstaal moest zijn. Vlamingen konden voortaan hun taal gebruiken in al hun contacten met de overheid. In Vlaamse lagere en middelbare scholen werd het Nederlands de onderwijstaal.

Maar er bleef een breed grensgebied tussen Vlaanderen en Wallonië waarin de taalgrens niet vastlag. Het taalstatuut van deze gemeenten kon om de tien jaar worden gewijzigd door de resultaten van talentellingen. Als uit die talentelling bleek dat een taalminderheid in een meerderheid was veranderd (bv een Franstalige minderheid in een gemeente was een meerderheid geworden), kon de gemeenteraad beslissen de bestuurstaal aan die nieuwe toestand aan te passen. Die aanpassingen gebeurden nagenoeg altijd in het nadeel van de Nederlandstaligen.

In 1962 werd de taalgrens definitief vastgelegd en werden de talentellingen afgeschaft.
België werd ingedeeld in 4 taalgebieden: Nederlands in het noorden, Frans en Nederlands in Brussel-Hoofdstad, Frans in het zuiden en ten slotte Duits in de Oostkantons.

De taalgrens is de definitieve bevestiging van het **territorialiteitsbeginsel**. Dat wil zeggen dat een taal bij een streek hoort en dat de grenzen van die streek ook vastliggen. Wie in die streek komt wonen moet in zijn contacten met de overheid ook die taal gebruiken.

Een aantal gemeenten aan weerszijden van de taalgrens en in de Vlaamse rand rond Brussel kregen wel een bijzonder taalstatuut. De inwoners van deze gemeenten kunnen een beroep doen op taalfaciliteiten. Daarom noemt men deze gemeenten **faciliteitengemeenten**. De inwoners van faciliteitengemeenten kunnen de communicatie met de gemeente in hun eigen taal laten verlopen, bijvoorbeeld formulieren en bestuursdocumenten krijgen in hun eigen taal. Ook kan voor hen lager onderwijs in de eigen taal worden georganiseerd.

Over de bedoeling van deze faciliteiten lopen de meningen nogal uiteen. Voor de Vlamingen zijn de faciliteiten opgevat als overgangsmaatregel om de Franstaligen de kans te bieden de officiële taal van het gebied te leren en zich aan te passen. Eenmaal aangepast, zijn geen faciliteiten meer nodig en doven ze uit. Voor de Franstaligen zijn de faciliteiten een garantie

voor iedereen om zijn taal te kunnen gebruiken waar en wanneer hij wil en om de rechten van de Franstaligen te garanderen. Tegengestelde meningen, die regelmatig voor spanningen en conflicten zorgen.

De faciliteitengemeenten:

- Vlaamse gemeenten met Franstalige faciliteiten: Bever, Herstappe, Mesen, Ronse, Spiere-Helkijn, Voeren en 6 gemeenten in de Brusselse rand: Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezenbeek-Oppem
- Franstalige gemeenten met Nederlandstalige faciliteiten: Edingen (Enghien), Komen-Waasten (Comines-Warneton), Moeskroen (Mouscron), Vloesberg (Flobecq)
- Franstalige gemeenten met Duitstalige faciliteiten: Malmedy, Waimes
- Duitstalige gemeenten met Franstalige faciliteiten: Amel, Büllingen, Burg-Reuland, Bütgenbach, Eupen, Kelmis, Lontzen, Raeren, Sankt Vith

De staatshervormingen

De verschillen tussen de regio's in ons land hebben een proces van **federalisering** in gang gezet. Dat wil dus zeggen dat bevoegdheden van de centrale macht (het unitaire België) worden overgeheveld naar de regio's. In dit proces botsten verschillende visies.

De Vlamingen hadden lang moeten vechten om in hun eigen taal bestuurd te worden, om in het Nederlands onderwijs te krijgen, om hun taal te kunnen gebruiken. Zij vroegen dan ook om in Vlaanderen de bevoegdheid te krijgen over zaken waarvoor ze het gebruik van hun eigen taal hadden moeten afdwingen, zoals cultuur, onderwijs en welzijn. Vandaar ook dat ze de taalgrenzen als de afbakening tussen de gemeenschappen zagen en een **Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap** vroegen.

De Franstaligen hadden geen taalstrijd achter de rug en wilden in de eerste plaats een eigen sociaal-economisch beleid voeren. Na WO II geraakte de Waalse industrie in verval en wilden de Walen eigen beslissingen kunnen nemen om de economie te stimuleren. Ze vroegen daarom bevoegdheid voor materies als economie, leefmilieu, ruimtelijke ordening en wegen. Voor hen was het belangrijk dat ook Brussel, dat geografisch een eiland binnen de Vlaamse Gemeenschap vormt, een eigen bestuur kreeg. Vandaar dat zij uitgingen van een **Vlaams, een Waals en een Brussels Hoofdstedelijk Gewest**.

Er kwam uiteindelijk een compromis uit de bus: België werd zowel in gemeenschappen als in gewesten verdeeld, die elk hun eigen bevoegdheden kregen. Aan Vlaamse kant werden vervolgens onmiddellijk gemeenschap en gewest gefuseerd tot één Vlaamse deelstaat.

Tussen 1970 en 2011 werd de Belgische staat omgevormd van een unitaire naar een federale staat, in zes staatshervormingen. De eerste staatshervorming legde het federalisme vast. De overige staatshervormingen gingen over het overhevelen van bevoegdheden van het federale niveau naar de deelstaten.

Gemeenschappen en gewesten

De Gemeenschappen

- De Vlaamse Gemeenschap: alle inwoners van het Nederlandstalige taalgebied en de Brusselse Vlamingen.
- De Franse Gemeenschap: alle inwoners van het Franse taalgebied en de Franstalige Brusselaars.
- De Duitstalige Gemeenschap: alle inwoners van het Duitse taalgebied.

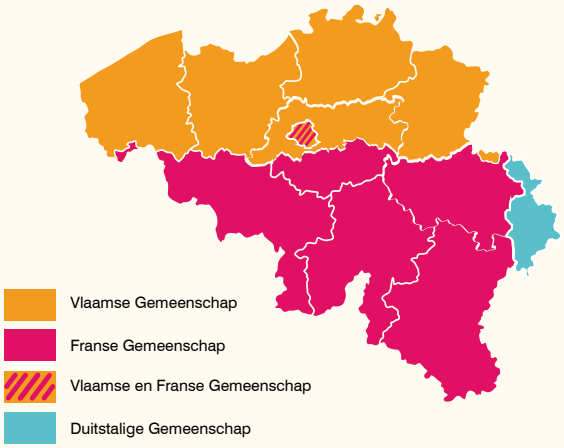

Elke gemeenschap heeft een eigen parlement dat decreten goedkeurt, en een regering die de decreten uitvoert.

De Gewesten

- Het Vlaamse Gewest omvat het grondgebied van de vijf Vlaamse provincies.
- Het Waalse Gewest omvat het grondgebied van de vijf Waalse provincies.
- Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest omvat de negentien gemeenten van Brussel-hoofdstad.

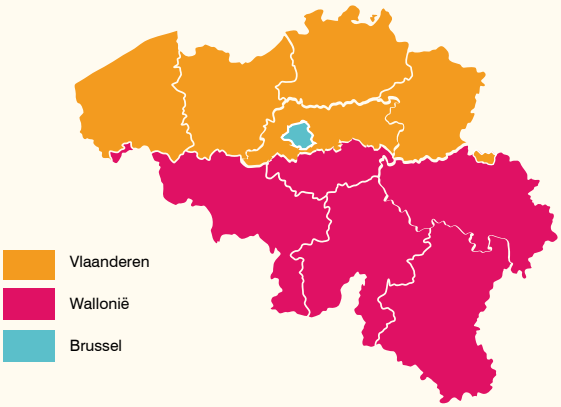

Het Waalse en Vlaamse Gewest hebben een eigen parlement, dat decreten goedkeurt, en een regering die decreten uitvoert.
Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest heeft ook een parlement en een regering, maar de bevoegdheden zijn niet helemaal vergelijkbaar met die van de twee andere gewesten. De wetgeving van het Brusselse Parlement noemt men dan ook geen decreten maar ordonnanties.

De parlementen en regeringen van de deelstaten

Voor Vlaanderen zijn gewest en gemeenschap gefuseerd: Vlaanderen heeft dus slechts één parlement en één regering. In het Vlaams Parlement zetelen 118 verkozenen uit het Vlaamse Gewest en 6 Vlaamse verkozenen uit het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Ze vergaderen in Brussel.

Het Waals Parlement telt 75 volksvertegenwoordigers die rechtstreeks verkozen worden in het Waalse Gewest. Zij zetelen in Namen.

Het Parlement van de Franse Gemeenschap telt 94 leden. Er zijn geen aparte verkiezingen voor dat parlement. De 75 verkozenen van het Waalse Gewest en 19 verkozenen van de Franse taalgroep van het Brusselse Hoofdstedelijk Parlement zetelen automatisch ook in het Parlement van de Franse Gemeenschap. Het heeft haar zetel in Brussel.

Het Vlaams Parlement in Brussel

Het Waals Parlement in Namen

Het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap telt 25 rechtstreeks verkozenen. Dat zijn de stemgerechtigde leden. Daarnaast hebben nog een aantal verkozenen van andere organen zitting in het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap: de kamerleden en senatoren uit de kieskring Verviers, de volksvertegenwoordigers van het Waals Parlement uit de kieskring Verviers en de provincieraadsleden uit het district Eupen. Die mandatarissen hebben enkel een raadgevende stem.

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement telt 72 Franstalige en 17 Nederlandstalige Brusselse verkozenen en het zetelt in Brussel.

De 19 gemeenten van Brussel

1. Anderlecht
2. Brussel
3. Elsene
4. Etterbeek
5. Evere
6. Ganshoren
7. Jette
8. Koekelberg
9. Oudergem
10. Schaarbeek

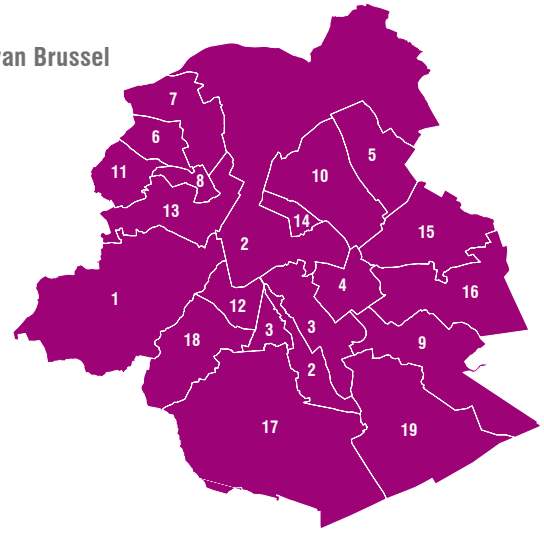

11. Sint-Agatha-Berchem
12. Sint-Gillis
13. Sint-Jans-Molenbeek
14. Sint-Joost-ten-Node
15. Sint-Lambrechts-Woluwe
16. Sint-Pieters-Woluwe
17. Ukkel
18. Vorst
19. Watermaal-Bosvoorde

De bevoegdheden in het federale België

In een federale staat is er een opdeling van bevoegdheden: sommige bevoegdheden worden uitgeoefend door de federale staat, andere door de verschillende deelstaten. In ons federale land is er geen hiërarchie tussen de wetten van het federale parlement en de decreten van de deelstaten. Een wet staat dus niet boven een decreet of omgekeerd. Ze gaan over andere bevoegdheden.

Door de federalisering van België werden bevoegdheden van het federale beleidsniveau stapsgewijs overgeheveld naar de gemeenschappen en gewesten. Dat ging altijd gepaard met vele onderhandelingen want de politieke partijen verschillen hierover van mening. Het laatste woord over de bevoegdheidsverdeling is zeker nog niet gevallen, onder meer de (gedeeltelijke) splitsing van de sociale zekerheid staat op het programma van een aantal politieke partijen.

Opdracht: Vergelijk kranten

Verzamel kranten uit het Nederlandstalige en Franstalige landsgedeelte.

a. Welke onderwerpen komen aan bod in de hoofdbladzijden van de kranten?
b. Merk je verschillen over wat er wordt geschreven in de Vlaamse en Franstalige kranten? Zo ja, welke?
c. Wordt eenzelfde onderwerp verschillend behandeld of niet?
d. Vergelijk de artikels over de Belgische politiek. Wordt dit anders behandeld of niet?

Opdracht: Zusterpartijen over de taalgrens

Sommige partijen in Vlaanderen hebben een zusterpartij in het Franstalige landsgedeelte. Maak een tabel met de Vlaamse partijen en hun Franstalige tegenhanger en noteer ook de partijvoorzitters erbij.
Ga bij twee zusterpartijen in de partijprogramma's op zoek naar meningen over federalisering en over zelfstandigheid en bevoegdheden van de deelstaten. Komen de standpunten overeen?

Conflicten oplossen in het federale België

Waar bevoegdheden verdeeld zijn, kunnen gemakkelijk conflicten ontstaan. Wie over wat bevoegd is, staat niet altijd duidelijk omschreven in de wet. Ook kan niet àlles bepaald worden.

Stel dat een gewestregering beslist dat in haar gewest de btw verhoogd wordt, dan overschrijdt deze regering haar bevoegdheden want de btw is een federale belasting en daar kan alleen de federale regering over beslissen. Er ontstaat dan een bevoegdheidsconflict.

Een deelstaat kan ook beslissingen nemen die de belangen van een andere deelstaat schaadt. Dan spreken we van een belangenconflict. Stel dat Vlaanderen ertoe besluit om op zijn grondgebied een stuk weg niet aan te leggen. Het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest kan daardoor in zijn economische belangen worden geschaad, bijvoorbeeld omdat er daardoor geen verbinding komt met een industrieterrein.

In onze Grondwet zijn een aantal waarborgen opgenomen om conflicten te beheersen, onder meer de bijzondere meerderheidswetten, de alarmbelprocedure en de paritaire ministerraad. Er bestaat ook een Overlegcomité dat is samengesteld uit ministers van de verschillende regeringen in ons land en dat belangenconflicten door onderhandelingen probeert op te lossen.

Twee instellingen waken over bevoegdheids- en belangenconflicten: De Raad van State en het Grondwettelijk Hof.

Het Grondwettelijk Hof

Het Grondwettelijk Hof is geen echte rechtbank maar een hof dat waakt over de Grondwet en dat bevoegdheidsconflicten tussen wetten, decreten en ordonnanties beslecht. Daarnaast kan het Grondwettelijk Hof uitspraak doen over mogelijke schendingen van de fundamentele rechten en vrijheden die in de Grondwet gewaarborgd worden door wetten, decreten en ordonnanties.

Het Grondwettelijk Hof kan nooit uit eigen beweging een arrest vellen. Het kan alleen uitspraak doen over kwesties die worden voorgelegd.

De Raad van State

De Raad van State buigt zich over elk wetsontwerp en elk ontwerp van decreet voordat het wordt ingediend bij het parlement. Vindt de Raad van State dat een wet- of decreettekst een bevoegdheidsconflict kan doen ontstaan, dan wordt dat probleem vermeld in het juridisch advies dat de Raad van State uitbrengt. Maar zo'n advies is niet bindend: het federale parlement of een deelstaatparlement kan de wet- of decreettekst toch goedkeuren. In dat geval kan alleen het Grondwettelijk Hof de knoop doorhakken om de wet of het decreet te vernietigen. Tegen een arrest van het Grondwettelijk Hof is geen beroep meer mogelijk. Daarnaast kan elke burger de Raad van State vragen na te gaan of een beslissing van een overheid onwettig is. Indien dit blijkt, vernietigt de Raad van State die beslissing.

Stelling: Pro en contra

Maak groepjes van 4 à 5 leerlingen. Elk groepje gaat aan een tafel zitten waar een blad met een stelling ligt. De groepjes denken na over argumenten voor en tegen deze stelling. De argumenten pro worden op de bovenste helft van het blad genoteerd, argumenten contra op de onderste helft.
Schuif dan door naar de volgende tafel, waar je hetzelfde doet voor een andere stelling. Argumenten die al op het blad staan, mogen niet herhaald worden. Probeer dus om nieuwe argumenten te vinden.

1. Vlaanderen moet onafhankelijk worden.
2. Klimaat/milieu moet terug een federale bevoegdheid worden met één federale minister.
3. Vlaanderen en Wallonië moeten zelfstandig over alle bevoegdheden kunnen beslissen, behalve over defensie, veiligheid en buitenlandse zaken.
4. Elke inwoner van België moet tweetalig (Nederlands-Frans) zijn.
5. Vlaanderen en Wallonië moeten aparte lidstaten van de Europese Unie worden.
6. Bij verkiezingen voor het federale parlement moeten kiezers in Vlaanderen ook op Waalse politici en partijen kunnen stemmen en omgekeerd.

Terugblik: Verboden te zeggen

In dit hoofdstuk werden heel wat specifieke termen vermeld. Om deze begrippen te herhalen, doe je deze oefening per twee. Jullie krijgen om beurt van je leraar een begrip dat je - zonder dat je medeleerling weet wat het begrip is - moet omschrijven aan je medeleerling. Maar... je mag een aantal woorden niet gebruiken in je omschrijving. Ook onderdelen van het te raden begrip zijn verboden te zeggen. Het duo dat het begrip als eerste raadt, heeft gewonnen.

Focus

Zoek in de verzamelde informatie artikels over de besluitvorming op het niveau van de deelstaten.
Kijk eens op de website van het Vlaams Parlement **www.vlaamsparlement.be** of van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement **www.parlbruparl.irisnet.be**.

a. Zoek een voorbeeld van een 'ontwerp van decreet' en van een 'voorstel van decreet' (of ordonnantie voor het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest).
b. Diep een voorstel of ontwerp van decreet verder uit: wie dient het in? Waarover handelt het? Welke weg heeft het afgelegd? Welke amendementen werden voorgesteld? Door wie? Kun je het amendement motiveren vanuit de partij die het voorstelt?

Kijk ook eens op **www.vlaanderen.be**. Je vindt er heel wat informatie over de structuur en de bevoegdheden van Vlaanderen. Bekijk de mededelingen van de Vlaamse Regering. Welke beslissingen heeft de Vlaamse Regering de afgelopen weken genomen?

Opdracht: Infographic

Maak een infographic van het bestuur van Vlaanderen waarin de uitvoerende en de wetgevende macht duidelijk zichtbaar zijn. Zorg dat je infographic minstens volgende informatie toont:

- de fracties in het Vlaams Parlement met het aantal zetels en fractievoorzitters. Geef ook aan of ze tot de meerderheid of de oppositie behoren
- de voorzitter van het Vlaams Parlement
- de leden van de Vlaamse regering met hun bevoegdheden en de partij waartoe ze behoren

Geef extra informatie die je zelf essentieel vindt.

De plenaire vergadering van het Vlaams Parlement.

Basisinformatie

De bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten

Bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap

Dit zijn de thema's waarvoor Vlaanderen op dit moment als gemeenschap bevoegd is:

- **Cultuur:** taalgebruik, kunsten, cultureel erfgoed, musea, bibliotheken, media en sport
- **Onderwijs:** bijna alle aspecten van het onderwijsbeleid. Alleen de leerplicht, de minimale voorwaarden voor het uitreiken van diploma's en de pensioenregeling van leraren worden federaal geregeld
- **Gezondheidszorg:** erkenning van zorgverstrekkers en zorginstellingen, preventieve gezondheidszorg, thuiszorg, ouderenzorg, geestelijke gezondheidszorg, revalidatie en verslaving
- **Bijstand aan personen:** jeugdbescherming, jeugdbeleid, gezinsbeleid en kinderopvang, gezinstoelagen (bvb. kinderbijslag, geboortepremie en adoptiepremie), bejaarden- en gehandicaptenbeleid, het gelijkekansenbeleid en de integratie van migranten
- **Justitie:** vervolgingsbeleid, jeugdsanctierecht, eerstelijns juridische bijstand en justitiehuizen

Bevoegdheden van het Vlaamse Gewest

Dit zijn de thema's waarvoor Vlaanderen op dit moment als gewest bevoegd is:

- **Ruimtelijke ordening:** ruimtelijke plannen, bouwvergunningen, stadsvernieuwing, monumenten en landschappen
- **Wonen en huisvesting:** sociale woningbouw, financiële ondersteuning van wonen, woninghuur, woonfiscaliteit, ...
- **Leefmilieu:** bescherming van het leefmilieu, afvalstoffenbeleid, elektrische voertuigen en laadpunten, ...
- **Landinrichting en natuurbehoud:** ruilverkaveling, parken, bossen, jacht, visvangst, ...
- **Waterbeleid:** drinkwater, zuivering afvalwater, riolering, ...
- **Landbouw en zeevisserij:** steun aan land- en tuinbouwbedrijven, duurzame landbouw, promotie van voeding, pachtwetgeving, landbouwrampenfonds, ...
- **Economie:** steun en advies aan bedrijven, handelsvestiging en handelshuur, prijsbeleid en buitenlandse handel, ...
- **Toerisme**
- **Dierenwelzijn**
- **Energiebeleid:** distributie elektriciteit en aardgas, bevordering rationeel energiegebruik, ...
- **Gemeenten, provincies en intercommunales:** administratief toezicht op werking, financiën en personeel, stedenbeleid, lokale en provinciale verkiezingen, ...
- **Tewerkstelling:** arbeidsbemiddeling, werkgelegenheidsprogramma's, activeringsbeleid, economische migratie, dienstencheques, betaald educatief verlof, ...
- **Openbare werken en vervoer:** wegen, waterwegen, zeehavens, regionale luchthavens, streekvervoer, rijopleiding en -examens (met uitzondering van rijbewijzen), technische keuring, scheepvaartcontrole
- **Wetenschappelijk onderzoek** over de eigen bevoegdheden
- **Internationale aangelegenheden**, **ontwikkelingssamenwerking** en **buitenlandse handel** voor de eigen bevoegdheden

Opdracht: Zo verloopt mijn dag

Schrijf gedetailleerd op wat je vandaag allemaal gedaan hebt, vanaf het moment dat je wakker werd. Heeft de overheid iets te maken met deze activiteiten? Zo ja, welke overheid?

Basisinformatie: De Vlaamse overheid

De Vlaamse overheid bestaat uit:

Wetgevende macht: Het Vlaams Parlement

De 124 volksvertegenwoordigers in het Vlaams Parlement worden voor **vijf jaar** verkozen. Hiervan worden 118 volksvertegenwoordigers verkozen in het Vlaamse Gewest. De overige 6 volksvertegenwoordigers zijn Vlamingen, verkozen in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest. Zij stemmen in het Vlaams Parlement alleen mee over gemeenschapsbevoegdheden.
Het Vlaams Parlement is een **legislatuurparlement**, dat wil zeggen dat het niet ontbonden kan worden voordat de legislatuur voorbij is. Er kunnen geen vervroegde verkiezingen plaatsvinden.

Het parlement geeft het **vertrouwen aan de regering**; daarvoor moet ten minste de helft plus 1 van de volksvertegenwoordigers de regering steunen na een debat over de regeringsverklaring.
De parlementsleden die de regering steunen, vormen de **meerderheid**; de overige leden vormen de **oppositie**.

Het parlement **controleert** de Vlaamse Regering en kan eventueel het vertrouwen aan de regering intrekken.
Het parlement bespreekt en **keurt de jaarlijkse begroting goed**, dat is de raming van inkomsten en uitgaven.
Het parlement bespreekt en **keurt decreten goed**.

Uitvoerende macht: De Vlaamse Regering

De Vlaamse Regering mag uit maximaal 11 ministers bestaan. Minstens 1 van de ministers moet in Brusselse Gewest wonen.
De minister-president is de regeringsleider.
De Vlaamse ministers worden benoemd door het Vlaams Parlement.

De regering is verantwoordelijk voor het **dagelijks beleid** en bestuur van Vlaanderen.
Ze **voert de decreten uit**, maar **ontwerpt ook zelf de meeste decreten**. Die worden dan door het parlement besproken en goedgekeurd.

Elke minister is verantwoordelijk voor bepaalde bevoegdheden. Dat noemt men zijn of haar ministerportefeuille.

De regering bestuurt binnen de lijnen van het **regeerakkoord**. Dat werd na de verkiezingen afgesloten tussen de partijen van de meerderheid.

Voor het dagelijks bestuur van Vlaanderen doen de ministers een beroep op de Vlaamse overheidsadministratie. Die bestaat uit verschillende (11 in 2020) beleidsdomeinen waar in totaal ongeveer 29 000 personeelsleden de regeringsbesluiten uitvoeren en meewerken aan de voorbereiding van het beleid.
Gespecialiseerde taken worden toevertrouwd aan Vlaamse openbare instellingen waaronder de VRT, De Lijn, Kind en Gezin, OVAM en de VDAB.

De financiële middelen van de Vlaamse overheid:

- Inkomsten: Vlaanderen kan zelf belastingen heffen, zoals de verkeersbelasting, de onroerende voorheffing en de registratie- en successierechten. Daarnaast zijn er ook middelen die de federale overheid doorstort aan de Vlaamse deelstaat. Enkele van de belangrijkste en meest bekende federale belastingen zijn de personenbelasting en de btw.
- Uitgaven: De beleidsdomeinen 'Onderwijs en Vorming' en 'Welzijn, Volksgezondheid en Gezin' krijgen het grootste deel van het budget.

Begroting 2020 Uitgaven

Bevoegdheid	Miljard euro
Onderwijs en Vorming	14,86
Welzijn, Gezondheid en Gezin	12,91
Kanselarij en Bestuur	4,47
Werk en Sociale Economie	3,84
Mobiliteit en Openbare Werken	4,16
Financiën en Begroting	2,68
Omgeving	2,29
Economie, Wetenschap en Innovatie	1,48
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1,33
Landbouw en Visserij	0,19
Internationaal Vlaanderen	0,2
Hogere entiteiten	0,13
Totaal uitgaven	**48,54**

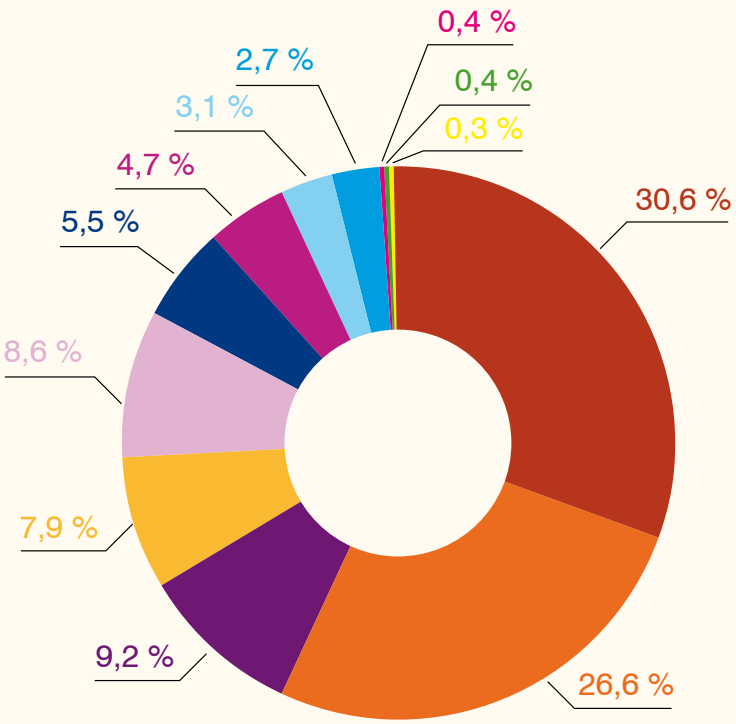

Opdracht: Speel zelf minister van Begroting

Stap in de schoenen van de Vlaamse minister van Begroting en doorloop het Centenspel op **www.centenspel.be**. Wat zegt het eindrapport over je prestaties?

Basisinformatie: Hoe komt een decreet tot stand?

Decreten zijn wetten van de deelstaten. Zij staan op hetzelfde niveau als de federale wetten. Een wet kan nooit afbreuk doen aan een decreet en omgekeerd. Een decreet gaat uitsluitend over bevoegdheden van de gemeenschappen en gewesten.

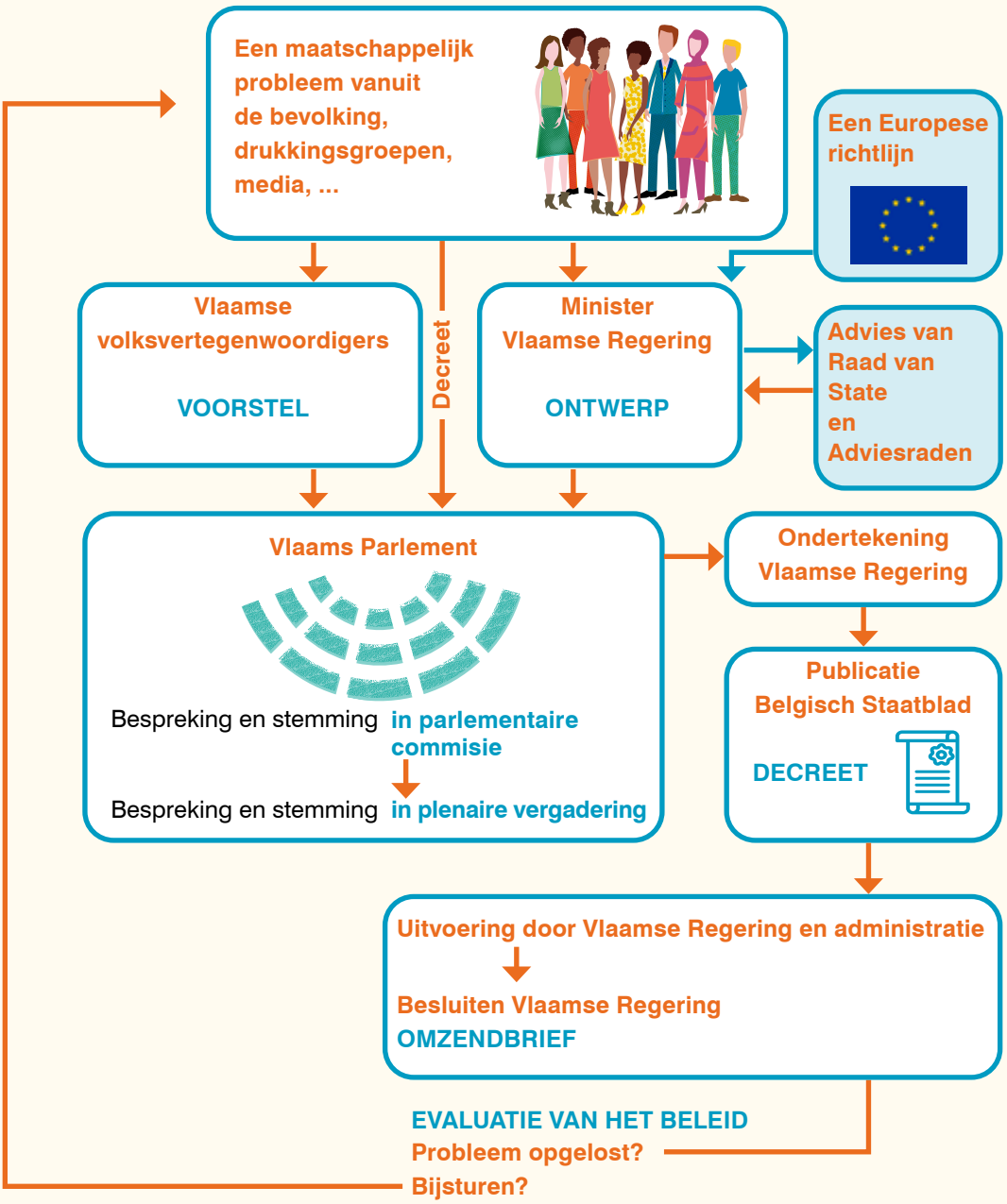

Basisinformatie: Hoe gebeurt de controle op de overheid?

De wetgevende macht controleert de uitvoerende macht dus het parlement controleert de regering. Dat gebeurt op vele manieren: door vragen te stellen, door interpellaties, door een controle op de begroting.
De rol van de oppositiepartijen is erg belangrijk bij de controle op de regering. De partijen die de meerderheid vormen, steunen de regering. De taak van de oppositie is om de zwakke punten in het regeringsbeleid bloot te leggen, kritiek te geven op de voorstellen van de meerderheid en alternatieven voor te stellen. Partijen die in de oppositie zitten kunnen van daaruit heel wat druk uitoefenen op de regering en zelfs een bijsturing van het beleid teweegbrengen.

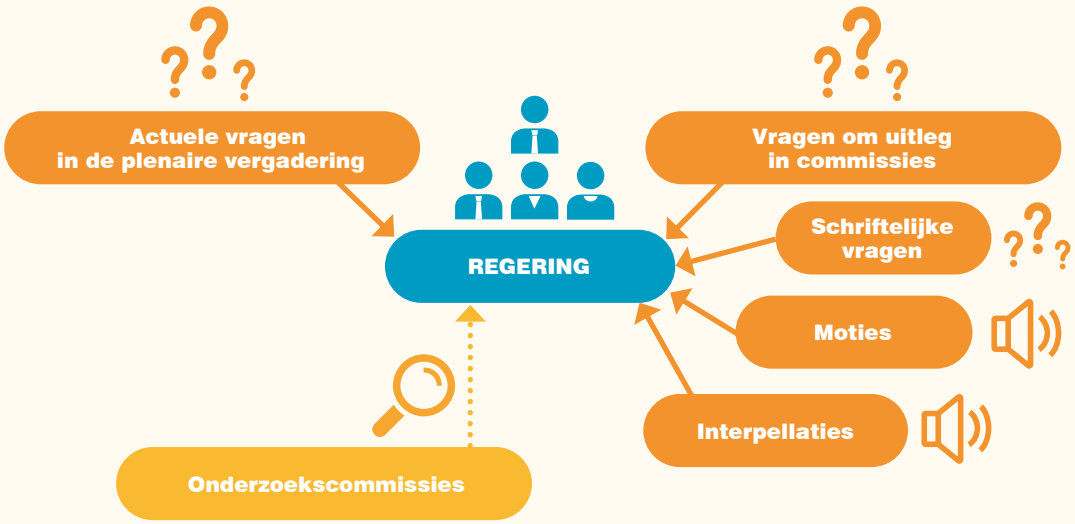

Opdracht: Het parlement controleert de regering

a. Zoek op de website van het Vlaams Parlement bij de verklarende woordenlijst naar een omschrijving van de begrippen uit de infographic.
b. Wat kan het gevolg zijn van een interpellatie?
c. Wat gebeurt er in het Vlaams Parlement als de regering niet meer het vertrouwen van de meerderheid geniet? Er kunnen geen vervroegde verkiezingen uitgeschreven worden, maar wat gebeurt er dan wel?

Basisinformatie: Hoe werkt Brussel?

Brussel is een tweetalig taalgebied, met negentien gemeenten die een autonoom gewest vormen in het federale België.

Het **Brusselse Hoofdstedelijke Gewest** wordt bestuurd door het Brussels Hoofdstedelijk Parlement en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.
Dat parlement en die regering nemen beslissingen over **gewestbevoegdheden** zoals economie, werk, energie, leefmilieu, huisvesting, vervoer, openbare werken en stedenbouw. Het beleid van het parlement wordt uitgevoerd met ordonnanties en verordeningen. De beslissingen over die gewestmateries gelden voor alle inwoners van Brussel, dus zowel Nederlandstaligen als Franstaligen.

Het parlement telt 89 rechtstreeks verkozen leden, die ingedeeld worden in een Nederlandse en een Franse taalgroep. Er zijn 17 zetels voorbehouden voor de Nederlandstalige taalgroep.
De Brusselse Hoofdstedelijke Regering bestaat uit een minister-president en vier ministers: twee Nederlandstalige en twee Franstalige. Daarnaast zijn er drie staatssecretarissen van wie minstens één Nederlandstalige.
Behalve de gewestbevoegdheden, zijn er in Brussel ook instellingen die onder **gemeenschapsbevoegdheid** vallen. Onderwijs, verzorgingsinstellingen, bibliotheken, kinderopvang enzovoort moeten natuurlijk ook voor de Brusselaars georganiseerd worden.
Die bevoegdheden kunnen niet uitgeoefend worden door het gewest, want dat zou in strijd zijn met de bevoegdheidsverdeling die in de Grondwet werd vastgelegd. Daarom worden ze uitgeoefend door Gemeenschapscommissies.

De Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) en de Franse Gemeenschapscommissie (COCOF)

In de Gemeenschapscommissies zitten de parlementsleden van één taalgroep, samen met de Brusselse ministers en staatssecretarissen van hun taalgroep.
De Gemeenschapscommissies ondersteunen dus de instellingen die te maken hebben met cultuur, onderwijs, welzijn en gezondheid van hun gemeenschap. Ze zijn bevoegd voor de instellingen, maar niet voor personen want de Brusselaars kunnen nooit verplicht worden een keuze te maken tussen een van beide gemeenschappen om in aanmerking te komen voor de diensten van die gemeenschap.

De Grote Markt in Brussel - Lander Loeckx

Tot slot zijn er in Brussel ook een aantal instellingen die niet afhangen van de Vlaamse of Franse gemeenschap, dit zijn bicommunautaire instellingen. Daarvoor is er een Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie met persoonsgebonden bevoegdheden die van gemeenschappelijk belang zijn voor beide taalgroepen.

Wetgevende macht

Brussels Hoofdstedelijk Parlement:
89 parlementsleden

Gewest-bevoegdheid

Raad van de Franse Gemeenschapscommissie:
de 72 Franstalige parlementsleden

Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie:
de 17 Nederlandstalige parlementsleden

Gemeenschaps-bevoegdheid

Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie:
alle 89 parlementsleden

Uitvoerende macht

Brusselse Hoofdstedelijke Regering
8 regeringsleden:
de minister-president, 2 Franstalige ministers, 2 Nederlandstalige ministers, 2 Franstalige staatssecretarissen, 1 Nederlandstalige staatssecretaris

Gewest-bevoegdheid

College van de Franse Gemeenschapscommissie:
alle Franstalige regeringsleden

College van de Vlaamse Gemeenschapscommissie:
alle Nederlandstalige regeringsleden

Gemeenschaps-bevoegdheid

Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: de minister-president (enkel raadgevende stem) en de 4 ministers (niet de staatssecretarissen)

De Grote Markt in Brussel - Lander Loeckx

F De federale overheid

Het federale bestuursniveau staat naast de gewesten en de gemeenschappen. Ze hebben alle drie hun eigen bevoegdheden waarover ze beslissingen kunnen nemen. Federale wetten staan niet hoger dan de decreten van de gewesten en gemeenschappen.

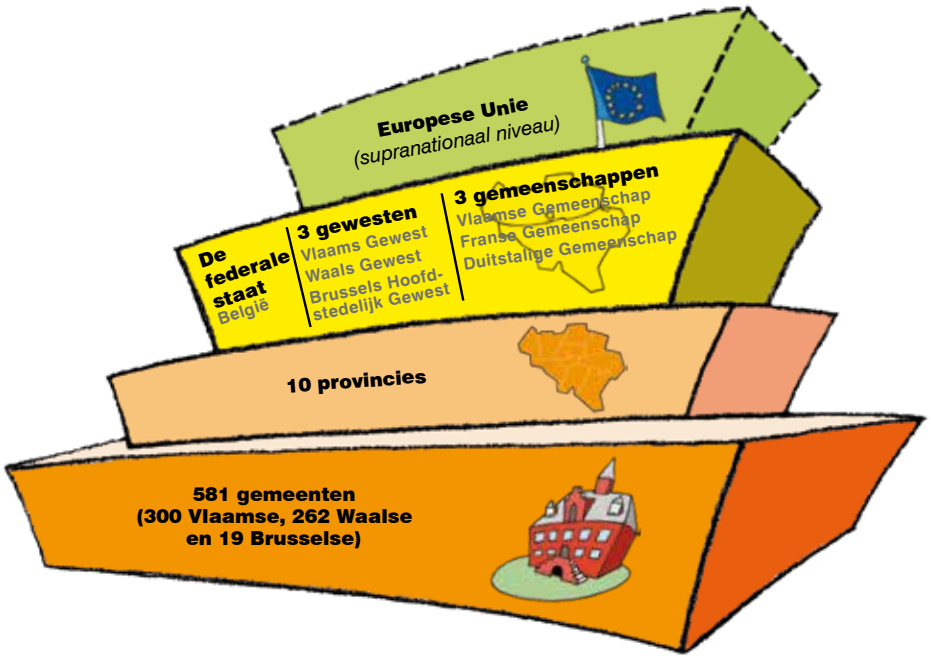

Focus

Zoek in de verzamelde informatie artikels over de federale overheid. Je kunt ook zoeken op **www.belgium.be**.

a. Welke initiatieven voor wetgeving zijn er in de Kamer besproken de afgelopen tijd? Als je in je verzamelde informatie daar geen artikels over hebt bijgehouden kijk dan eens op de website van de Kamer.

b. Wanneer gebruikt men de term 'wetsontwerp' en 'wetsvoorstel'? Kun je hieruit het verschil tussen beide termen afleiden?

Opdracht: Overzichtsbord

Maak een overzichtsbord met namen en foto's van de federale ministers en de fractieleiders van de verschillende partijen in de Kamer. Vermeld bij elke persoon de partij waartoe hij of zij behoort.

Basisinformatie: De bevoegdheden van de federale overheid

- **Defensie:** het leger, sturen van troepen naar oorlogsgebieden
- **Justitie:** organisatie van hoven en rechtbanken, het gevangeniswezen
- **Sociale zekerheid:** vervangingsinkomens zoals pensioenen, ziekte- en invaliditeitsverzekering, werkloosheidsuitkeringen
- **Binnenlands beleid:** federale politie, staatsveiligheid, Civiele Bescherming, asielbeleid
- **Overheidsbedrijven:** NMBS, bpost
- **Economie en werk:** arbeidsrecht en arbeidsverhoudingen, prijs- en inkomensbeleid, handels- en vennootschapsrecht, monetair en financieel beleid, de federale belastingen
- **Mobiliteit en vervoer:** verkeersregels, nummerplaten, beheer van het luchtverkeer
- **Buitenlands beleid:** België vertegenwoordigen bij de VN, ambassades, ontwikkelingssamenwerking.

CRM - shutterstock.com

Hoe werkt de federale overheid?

Net zoals in de gemeenten, de provincies, de gewesten en gemeenschappen, vind je op het federale niveau een wetgevende en een uitvoerende macht. Ook de rechterlijke macht in ons land wordt op het federale niveau georganiseerd.

De wetgevende macht: Kamer en Senaat

Het federale parlement bestaat uit twee vergaderingen: de Kamer en de Senaat. Ze hebben niet dezelfde bevoegdheden.

De volksvertegenwoordigers in de Kamer worden voor maximaal vijf jaar verkozen. Het parlement kan wel ontbonden worden en er kunnen vervroegde verkiezingen uitgeschreven worden.

De Senaat is een niet-permanente vergadering en de senatoren worden ook niet verkozen. 50 van de 60 senatoren worden aangeduid door de parlementen van de gemeenschappen en gewesten. De overige 10 zijn gecoöpteerde senatoren, die worden aangeduid door de partijen op basis van de verkiezingsuitslag.

De Kamer van volksvertegenwoordigers bestaat uit 150 rechtstreeks verkozen parlementsleden. De Kamer geeft het vertrouwen aan de regering, daarvoor moet de meerderheid van de Kamerleden de regering steunen na een debat over de regeringsverklaring. De Kamerleden die de regering steunen, vormen de meerderheid; de overige Kamerleden vormen de oppositie.

De Kamer controleert de federale regering en kan eventueel het vertrouwen aan de regering intrekken. De Kamer keurt de begrotingen goed. De Kamer keurt wetten goed.

De taken en de procedures voor wetgeving van de Kamer verschillen niet zo veel van deze van het Vlaams Parlement. De wetten komen evengoed tot stand door bespreking in commissies en bespreking en stemming in een plenaire vergadering met alle 150 Kamerleden.

Waar wel een verschil zit, is in de Grondwet en de wetgeving over de organisatie en de werking van de federale staat en van de deelstaten. Dat zijn zogenaamde ‘bicamerale wetten’ die zowel in de Kamer als in de Senaat moeten goedgekeurd worden.

Een Bijzondere Wet dient om bevoegdheden te verdelen tussen het federale niveau en de gewesten en gemeenschappen. Een Bijzondere Wet kan maar goedgekeurd worden met een tweederdemeerderheid plus een meerderheid in de Vlaamse en Franstalige taalgroep van de Kamer en de Senaat om hem aan te nemen of te wijzigen. Maar zaken die in de Grondwet verankerd zijn, kan ook een Bijzondere Wet niet wijzigen.

Voor een wijziging aan de Grondwet zijn twee stappen (twee opeenvolgende parlementen) nodig, met verkiezingen ertussen. Dat gaat zo: aan het einde van een legislatuur wordt door het parlement bepaald welke artikels van de Grondwet kunnen worden herzien. Dan komen er verkiezingen. Na de verkiezingen kan het nieuw verkozen parlement de Grondwet wijzigen, maar dan wel met een tweederdemeerderheid.

De Kamer controleert de regering

Net zoals de parlementen van de deelstaten controleert de Kamer ook de federale regering door vragen te stellen aan de ministers. Ook hier zijn er verschillende mondelinge en schriftelijke procedures mogelijk.

Een bijzondere vorm van parlementaire controle is de parlementaire onderzoekscommissie. In zo een onderzoekscommissie heeft de Kamer onderzoeksrecht. Dat wil zeggen dat de commissie gerechtelijke bevoegdheden heeft om een probleem te onderzoeken en om getuigen en experten op te roepen, net zoals een onderzoeksrechter mag doen in een gerechtelijke zaak. Het resultaat van het onderzoek is een rapport waarover de plenaire vergadering van de Kamer zich uitspreekt. De plenaire vergadering beslist over de besluiten en de aanbevelingen van de onderzoekscommissie. Dat kan ook uitmonden in nieuwe wetgeving.

In het verleden zijn er onderzoekscommissie geweest over onder andere de mensenhandel, over sekten, over de verdwijningen van kinderen, over seksueel misbruik in gezagsrelaties en over de terroristische aanslagen in België.

De uitvoerende macht: de federale regering

De federale regering mag uit ten hoogste 15 ministers bestaan. Er zijn evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers, de eerste minister uitgezonderd. Daarnaast kunnen er een aantal staatssecretarissen toegevoegd worden aan de regering. De eerste minister is de regeringsleider. De federale ministers leggen de eed af bij de Koning.

De regering bestuurt binnen de lijnen van het regeerakkoord, dat na de verkiezingen werd afgesloten tussen de partijen van de meerderheid. Ze is verantwoordelijk voor het dagelijks beleid en bestuur van het land.

Ze voert de wetten uit, maar ontwerpt ook zelf de meeste wetten. Die worden door het parlement besproken en goedgekeurd. Na de behandeling in het parlement legt de regering het goedgekeurde wetsontwerp voor aan de koning, die het bekrachtigt met zijn handtekening. Daarna wordt de wet bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad en is hij bindend.

De koning heeft slechts beperkte macht. Hij ondertekent samen met een minister de wetten en koninklijke besluiten. Hij heeft veeleer politieke invloed en een zeker moreel gezag, dan rechtstreekse politieke macht. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van een wet ligt bij de regering.

Ministers zijn verantwoordelijk

Onze Grondwet bepaalt dat ministers verantwoording verschuldigd zijn aan het parlement. De ministers zijn verantwoordelijk voor het bestuur en daarover kunnen ze door het parlement aan de tand gevoeld worden.

In theorie lijkt het eenvoudig: een minister verantwoordt zich voor het parlement, ofwel behoudt het parlement het vertrouwen in de minister en kan hij of zij aanblijven, ofwel is dat niet het geval en moet hij of zij ontslag nemen.

In de praktijk is het echter niet zo eenvoudig. Wat als er fouten gemaakt worden waaraan de ministers niet persoonlijk schuldig zijn? Is een minister politiek verantwoordelijk wanneer zijn ambtenaren of personeel fouten maken?

Enkele voorbeelden uit het verleden:

1985: Tijdens de finale van de voetbalwedstrijd “Europa-cup 1” (Champions League) tussen Liverpool en Juventus vielen op de tribunes van het Heizelstadion 39 doden toen er tijdens supportersrellen paniek uitbrak. Er waren onvoldoende veiligheidsmaatregelen getroffen. Minister van Binnenlandse Zaken Ferdinand Nothomb was daarvoor politiek verantwoordelijk. Er volgde geen ontslag.

1998: minister van Binnenlandse Zaken Louis Tobback neemt vrijwillig ontslag, naar aanleiding van de dood van asielzoekster Semira Adamu tijdens haar repatriëring naar Nigeria. De begeleidende rijkswachters hadden Semira Adamu hardhandig aangepakt, waardoor ze stierf.

In **1999** blijken kippen en eieren besmet met giftige stoffen door het eten van zwaar vervuild veevoeder. Het veevoeder werd gemaakt met vetten, vermengd met transformatorolie. Ministers Pinxten (landbouw) en Colla (Volksgezondheid) nemen ontslag.

De voorbeelden tonen aan dat de politieke verantwoordelijkheid van ministers verder gaat dan het eigen doen en laten. Politieke verantwoordelijkheid is dan ook iets anders dan persoonlijke verantwoordelijkheid. In een democratie moet elk overheidsoptreden democratisch legitiem zijn. Daarom wordt aangenomen dat de ministers ook politiek verantwoordelijk zijn voor hun ambtenaren en diensten.

De financiële middelen van de federale overheid:

- **Inkomsten:** Directe belastingen (personenbelastingen), indirecte belastingen (btw), sociale bijdragen (werkgevers- en werknemersbijdragen tot de sociale zekerheid).
- **Uitgaven:** Sociale zekerheid (werkloosheidsvergoeding, pensioenen, gezondheidszorg,…), de gewesten en de gemeenschappen, federaal overheidsbeleid (defensie, spoorwegen,…), lokale overheden, rentelasten, dotatie Europese Unie,…

Terugblik: Verboden te zeggen

In dit hoofdstuk werden heel wat specifieke termen vermeld. Om deze begrippen te herhalen, doe je deze oefening per twee. De ene leerling krijgt van de leerkracht een begrip en moet dat begrip omschrijven aan de andere leerling. Maar... hij mag een aantal woorden niet zeggen in zijn omschrijving van de term. Ook onderdelen van het te raden begrip zijn verboden te zeggen. Het duo dat het begrip als eerste raadt, heeft gewonnen.

G2 De hoven en de rechtbanken

Basisinformatie

Iedereen kan worden geconfronteerd met een min of meer ernstig geschil met iemand anders, bijvoorbeeld met zijn buurman, zijn werkgever of de overheid. We kunnen het slachtoffer worden van een diefstal. We kunnen gevraagd worden om te getuigen. Er zijn veel situaties waarin we te maken krijgen met een wereld waar we doorgaans weinig over weten: justitie.
De rechterlijke macht moet zich houden aan een aantal grondbeginselen en waarborgen voor de burgers. De Belgische Grondwet en het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (voornamelijk artikel 6) sommen belangrijke beginselen op die het recht van iedere burger op een eerlijk proces moeten garanderen. Want dat is essentieel in de rechtsstaat: iedere burger heeft recht op een eerlijk proces.

De algemene rechtsbeginselen die het recht op een eerlijk proces moeten garanderen zijn:

- Iedereen heeft recht op toegang tot de rechter.
- De terechtzitting en de uitspraak moeten openbaar zijn.
- De uitspraak van de rechter moet gemotiveerd worden.
- De rechter is onafhankelijk en onpartijdig.
- Er is een verbod van rechtsweigering. Dat wil zeggen dat het gerecht niet mag weigeren om uitspraak te doen over een geschil.
- Er moet een uitspraak binnen een redelijke termijn zijn.

Welke taken heeft de rechterlijke macht?

De belangrijkste taak van de rechtspraak is niet het veroordelen of straffen van burgers, maar bescherming en verdediging bieden wanneer de rechten van burgers geschonden of bedreigd worden. De rechter oordeelt daarbij niet op basis van wat hem rechtvaardig of onrechtvaardig lijkt. Hij moet zich baseren op wat de wet bepaalt.

De organisatie van de rechterlijke macht

In België is de rechtsprekende macht sterk hiërarchisch opgebouwd. Er zijn verschillende niveaus van rechtspraak. Die structuur heeft drie doelstellingen:

- Men wil hoven en rechtbanken zo dicht mogelijk bij de mensen brengen die er hun problemen willen regelen.
- Hoven en rechtbanken zijn gespecialiseerd naargelang het soort geschil.
- Tegen een uitspraak van een rechtbank kun je altijd in beroep gaan bij een hogere rechtbank. (Eén uitzondering: tegen een uitspraak van het hof van assisen kun je niet in hoger beroep, wel naar het Hof van Cassatie, zie verder).

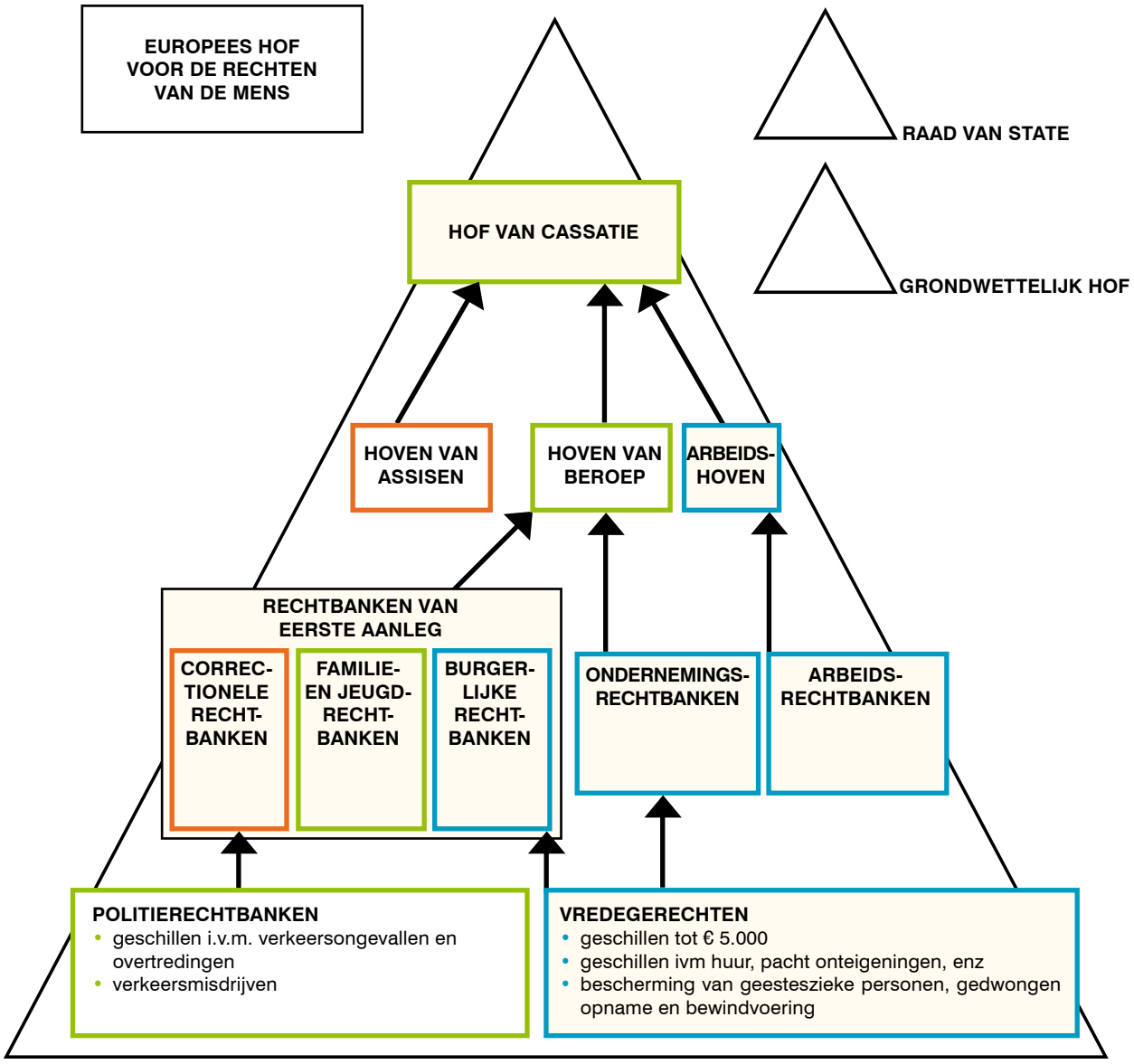

beroepsprocedure

uitsluitend strafzaken: hebben betrekking op overtredingen (bijvoorbeeld verkeersovertredingen, nachtlawaai), wanbedrijven (bijvoorbeeld diefstal, oplichterij) en zware misdrijven (bijvoorbeeld gewapende overval, moord)

uitsluitend burgerlijke zaken: hebben betrekking op geschillen tussen burgers onderling (bijvoorbeeld betwistingen over huur) en tussen burgers en de overheid (bijvoorbeeld betwistingen over onteigeningen)

strafzaken + burgerlijke zaken

Bron: Orde van Advocaten

Het Grondwettelijk Hof, de Raad van State en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens worden elders in deze module uitgelegd.

Opdracht: Wie behandelt wat?

Bekijk de foto's en noteer in de rechterkolom welke rechtbank zo'n zaken behandelt.

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

De rechtbank bevoegd voor

.....

is

.....

Basisinformatie

Het vredegerecht: er zijn 187 vredegerechten. Het vredegerecht behandelt enkel burgerlijke zaken, geen strafzaken. Het behandelt zaken met een waarde van minder dan 5 000 euro. Ongeacht het bedrag van de vordering heeft de vrederechter ook ruime bijzondere bevoegdheden over onder andere huurbetwistingen, onteigeningen, erfdienstbaarheden en gedwongen opname van personen met een psychiatrische problematiek.

De politierechtbank: er zijn 15 politierechtbanken. De politierechtbank behandelt kleine misdrijven, meer bepaald overtredingen, waarop volgens het Strafwetboek een gevangenisstraf van maximum 7 dagen staat, bijvoorbeeld nachtlawaai, vandalisme, winkeldiefstal enzovoort. Daarnaast behandelt de politierechtbank ook alle eisen tot schadevergoeding bij verkeers- of treinongevallen

De rechtbank van eerste aanleg: er zijn 13 rechtbanken van eerste aanleg. Het is de rechtbank met de meest uitgebreide bevoegdheden, zowel op burgerlijk als op strafrechtelijk gebied. Elke rechtbank van eerste aanleg bestaat uit verschillende kamers, namelijk:

- de burgerlijke kamer van de rechtbank van eerste aanleg kan worden beschouwd als het gewone gerecht. Zij oordeelt in principe over alle zaken, tenzij de wet een andere
- rechtbank voorziet. Ze behandelt geschillen van meer dan 5.000 euro, ze is ook de rechtbank in hoger beroep tegen de vonnissen van de vrederechter en de politierechtbank.
- de correctionele rechtbank is bevoegd voor alle wanbedrijven, zoals diefstal, aanranding van de eerbaarheid, oplichting, enz.
- de jeugdrechtbank is een rechtbank voor minderjarigen. De jeugdrechtbank is bevoegd om uitspraken te doen als een minderjarige een misdrijf heeft gepleegd (maar niet voor verkeersovertredingen vanaf 16 jaar) en als hulpverlening noodzakelijk is omdat een minderjarige in gevaar is of opgroeit in moeilijke omstandigheden (In Vlaanderen spreekt men van een “verontrustende situatie”). De jeugdrechtbank kan reageren op misdrijven door herstelbemiddeling voor te stellen, of door de jongere in een jeugdinstelling te plaatsen in ernstige gevallen.
  Wanneer de maatregelen van de jeugdrechtbank niet meer helpen en in erg uitzonderlijke gevallen, kan de jeugdrechtbank beslissen om de plus-16-jarige door te verwijzen

naar een rechtbank voor volwassenen (uithandengeving). Dat kan de correctionele rechtbank zijn of bij zeer ernstige misdrijven het hof van assisen.
Het jeugdrecht is verschillend in Vlaanderen, Brussel, Wallonië en de Duitstalige gemeenschap In Vlaanderen is er een decreet betreffende het jeugddelinquentierecht.

- de familierechtbank is bevoegd voor zowat alle geschillen die betrekking hebben op het familieleven, op enkele zeldzame uitzonderingen na. Ze bestaat uit een of meer familiekamer(s) en uit kamers voor minnelijke schikking. De familiekamer oordeelt onder meer over geschillen over afstamming, burgerlijke stand, adoptie, huwelijk, echtscheiding en samenwoning; over geschillen over de uitoefening van het ouderlijk gezag, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact ten aanzien van minderjarige kinderen; over geschillen over onderhoudsverplichtingen; over familiale geschillen, die snel beslist moeten worden. Tot slot behandelt de familiekamer de hogere beroepen van een aantal beslissingen van de vrederechter in eerste aanleg. De familierechtbank heeft ook één of meer kamers, waaraan geschillen in familiezaken met het oog op een verzoening kunnen worden voorgelegd.
- De strafuitvoeringsrechtbank ziet toe op de uitvoering van de straffen, bijvoorbeeld het elektronisch toezicht en de voorwaardelijke invrijheidstelling.

De ondernemingsrechtbank: er zijn 9 ondernemingsrechtbanken in heel het land. De ondernemingsrechtbanken behandelen geschillen tussen ondernemingen. Het gaat onder meer over handelspraktijken, oneerlijke concurrentie, faillissementen enzovoort.

De arbeidsrechtbank: er zijn 9 arbeidsrechtbanken in heel het land. De arbeidsrechtbank behandelt geschillen over individueel arbeidsrecht en sociaal zekerheidsrecht, zoals individuele arbeidscontracten, arbeidsongevallen, sociale uitkeringen enzovoort.

Het hof van beroep: er zijn 5 hoven van beroep, een in Antwerpen, Brussel, Gent, Luik en Bergen. 'In beroep gaan' (of 'in hoger beroep gaan') betekent dan men niet akkoord gaat met de uitspraak van de eerste rechtbank die de zaak heeft behandeld en zich tot een hogere rechtbank wendt om herziening van de beslissing te krijgen. Het hof van beroep behandelt de beroepen tegen de eerste vonnissen uitgesproken door een rechtbank van eerste aanleg en een correctionele rechtbank.

Het arbeidshof: de 5 arbeidshoven behandelen de beroepen tegen vonnissen, uitgesproken door de arbeidsrechtbanken.

Het hof van assisen (of assisenhof): in elke provincie en in Brussel is er een assisenhof, maar dat is geen permanente rechtbank. Deze rechtbank wordt telkens samengesteld wanneer een beschuldigde naar het hof van assisen wordt verwezen. Een assisenhof oordeelt over zware misdrijven zoals moord en brandstichting, zware zedendelicten, politieke misdrijven en persmisdrijven. Het hof van assisen bestaat uit drie rechters en twaalf juryleden. De jury beslist over de schuld van de beschuldigde, en stelt daarna samen met de drie rechters de straf vast en motiveert de uitspraak. Tegen een uitspraak van het hof van assisen is geen hoger beroep mogelijk, enkel het Hof van Cassatie kan nog een uitspraak doen over de procedure. Als het Hof van Cassatie oordeelt dat de procedure niet wettelijk verlopen is, moet de rechtszaak overgedaan worden door een ander assisenhof.

Het Hof van Cassatie: er is slechts één Hof van Cassatie in België. Het is het hoogste rechtscollege. Het Hof van Cassatie waakt over de juiste toepassing van de wetten door de hoven en rechtbanken. Een geschil kan slechts bij het Hof van Cassatie terechtkomen nadat het reeds door een eerste rechter en een rechter in beroep werd beoordeeld. Het Hof van Cassatie onderzoekt niet de grond van de zaak, enkel de wettelijkheid van de procedure. Wanneer het Hof van Cassatie oordeelt dat er iets niet volgens de wet is verlopen, zal het Hof de beslissing verbreken. Men begint dan de rechtszaak van voren af aan, bij een andere rechtbank met dezelfde bevoegdheid.

Het Grondwettelijk Hof en de **Raad van State** zijn aparte instellingen en staan uitgelegd in hoofdstuk D van deze module.

'Zetelende en staande magistratuur': in de hoven en rechtbanken maakt men een onderscheid tussen de zetelende magistratuur en de staande magistratuur. De zetelende magistratuur zijn de rechters en raadsheren.
De staande magistratuur is het openbaar ministerie. Dat vertegenwoordigt het belang van de samenleving. Het heeft een dubbele taak:

- Misdrijven opsporen en onderzoeken, de daders vervolgen en hun bestraffing vorderen. Dat is veruit de belangrijkste taak. Wanneer die magistraten voor de rechtbanken een straf vragen, doen zij dat al rechtstaande, daarom spreekt men van de staande magistratuur.
- De rechter bijstaan met advies over de toepassing van de wet op het voorgelegde geschil.

Het Europees Hof voor de Rechten van de mens

Onze fundamentele rechten en vrijheden zijn niet alleen beschermd door onze eigen Grondwet, maar ook door het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM). België heeft dit EVRM ondertekend en is verplicht deze rechten te garanderen.
Wie meent dat zijn rechten geschonden werden, kan klacht indienen bij het Europees Hof voor de Rechten van de mens (gevestigd in Straatsburg). De klachten kunnen betrekking hebben op kwesties als lijfstraffen, opsluiting van psychiatrische patiënten, rechten van gevangenen, krijgstucht, het afluisteren van telefoongesprekken, holebi-rechten, persvrijheid, voogdij over kinderen, gezinshereniging, uitzettingskwesties enzovoort. De belangrijkste voorwaarde voor het indienen van een klacht is dat de klager alle rechtsmogelijkheden binnen de desbetreffende staat heeft benut. De uitspraken van het Hof zijn definitief en bindend voor de betrokken staten.

Een voorbeeld:

Uitspraak EHRM over het verbod op het dragen van kleding die het gezicht verbergt

In twee zaken voor het Europees Hof voor de Rechten van de Mens hebben Belgische vrouwen en een Marokkaanse vrouw een klacht ingediend tegen de wet van 1 juni 2011 tot instelling van een verbod op het dragen van kleding die het gezicht volledig of grotendeels verbergt en dus het dragen van onder andere een niqab of een burqa (een gewaad dat enkel de ogen onbedekt laat) verbiedt.

Het Hof stelde vast dat de Belgische wet voldoende precies geformuleerd is en werd ingegeven door een bezorgdheid om het "samenleven". Zonder minimale garanties om het samenleven mogelijk te maken, door sociale communicatie en menselijke relaties, komen de "rechten en vrijheden van de anderen" in gevaar.

Het Hof stelt verder vast dat het verbod het resultaat is van een democratisch beslissingsproces en geeft ons land een ruime appreciatiemarge om te bepalen welke beperkingen op het recht op godsdienstvrijheid noodzakelijk zijn. Bijgevolg is er voor het Hof geen schending van het recht op privacy en het recht op godsdienstvrijheid (art. 8 en 9 EVRM).

Omdat het verbod een "objectieve en redelijke" rechtvaardiging heeft, is er volgens de rechters in Straatsburg ook geen sprake van een schending van het verbod op discriminatie (artikel 14 EVRM).

Zie meer info op:
https://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/internationaal/internationale_instellingen/europees_hof_voor_de_rechten_van_de_0

Basisinformatie: Hoe verloopt een rechtszaak?

Er is een onderscheid tussen een burgerlijke procedure en een strafprocedure.

De burgerlijke procedure

Een burgerlijke procedure is een procedure over een geschil dat enkel betrekking heeft op een relatie tussen particulieren (bijvoorbeeld tussen werknemer en werkgever, tussen man en vrouw, huurder en verhuurder). Er staan enkel privébelangen op het spel, die geen weerslag hebben op de belangen van de maatschappij.
De procedure start met het oproepen van de tegenpartij voor de rechtbank (meestal met een dagvaarding), en een inleiding van de zaak voor de rechtbank. Daarna kunnen de partijen een schriftelijke verdediging opstellen en bewijsstukken bijbrengen.
Als het schriftelijke deel van de procedure beëindigd is, wordt de zaak mondeling voor de rechtbank toegelicht in het pleidooi. Na het pleidooi neemt de rechtbank de zaak in beraad en spreekt na enkele weken een vonnis uit.
Tegen dat vonnis kan beroep aangetekend worden bij een hogere rechtbank. Bij die rechtbank wordt er een nieuwe schriftelijke verdediging opgesteld en wordt er gepleit. Daarna wordt het vonnis (arrest) in beroep uitgesproken.
Tegen het arrest is enkel een onderzoek door het Hof van Cassatie nog mogelijk. Indien het Hof van Cassatie het arrest bevestigt, eindigt de procedure. Wordt het vonnis verbroken, dan verzendt het Hof de zaak naar een andere rechtbank in beroep om de procedure in beroep over te doen.

De strafprocedure

Het misdrijf

Gedragingen worden beschouwd als strafbare feiten als de wet wordt overtreden en de belangen van de maatschappij worden geschonden. Naargelang de ernst van de inbreuk en de zwaarte van de straf, worden de inbreuken onderverdeeld in overtredingen, wanbedrijven en misdaden.

Het doel van een strafrechtelijke procedure is volkomen anders dan dat van een burgerlijke procedure. Een strafrechtelijke procedure heeft tot doel om misdrijven op te sporen en de daders ervan te vervolgen en te bestraffen. Het openbaar ministerie verdedigt daarin de belangen van de maatschappij en waakt over de toepassing van de strafwet.
Wanneer een inbreuk wordt gepleegd, zal dat door de ordediensten worden vastgesteld en wordt er een proces-verbaal opgemaakt. Dat wordt aan de procureur des konings (van het openbaar ministerie) overgemaakt. Hij onderzoekt het dossier en kan een onderzoek instellen. Hij kan het dossier ook zonder gevolg laten, dat is het dossier seponeren.
Als er een onderzoek komt, zijn twee scenario's mogelijk: een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek.

1 Opsporingsonderzoek

In dit onderzoek voert de procureur des konings zelf het onderzoek met behulp van de politiediensten. Als het onderzoek is afgerond, kan hij de dader voor de politierechtbank of correctionele rechtbank dagvaarden. Als de inbreuk niet te ernstig is, kan de procureur aan de dader ook een minnelijke schikking aanbieden.

2 Gerechtelijk onderzoek

In dit onderzoek vraagt de procureur des konings een onderzoeksrechter om het onderzoek te leiden. Dit onderzoek is verplicht bij de zwaarste misdrijven. De onderzoeksrechter moet met behulp van de politiediensten alle elementen ten voordele en ten nadele van de verdachte opsporen. Hij kan vrij zijn onderzoeksmethode kiezen: verhoren, confrontatie, reconstructie.
In de loop van een gerechtelijk onderzoek kan de verdachte in voorlopige hechtenis genomen worden wanneer de onderzoeksrechter een aanhoudingsbevel uitvaardigt. Dat kan niet zomaar, het is een bijzondere raadkamer in de rechtbank van eerste aanleg die daarover beslist.
Het gerechtelijk onderzoek wordt steeds afgesloten met een beslissing van de raadkamer. De verdachte kan door die beslissing naar de correctionele rechtbank of het hof van assisen verwezen worden om berecht te worden. De raadkamer kan de verdachte ook buiten vervolging stellen als er onvoldoende bezwaren zijn.
Tegen elke beslissing van de raadkamer is beroep mogelijk.

Het proces

Een verdachte kan enkel door een rechtbank worden bestraft. Een verdachte dient voor de strafrechter te verschijnen nadat hij daartoe is opgeroepen door een dagvaarding, ondertekend door een gerechtsdeurwaarder. Voor de strafrechter zal het openbaar ministerie (ook wel het parket genoemd) een veroordeling van de verdachte vragen. Het openbaar ministerie moet daartoe bewijzen dat de verdachte een misdrijf heeft begaan.

De verdachte zelf krijgt als laatste het woord om zijn verdediging te voeren. Nadien neemt de rechtbank de zaak in beraad om op een latere datum zijn vonnis uit te spreken. Tegen dat vonnis kan beroep aangetekend worden bij een hogere rechtbank. Bij die rechtbank zal de zaak opnieuw worden behandeld alvorens het hof van beroep zijn arrest uitspreekt. Tegen dat arrest is enkel een onderzoek door het Hof van Cassatie nog mogelijk. Indien het Hof van Cassatie het arrest bevestigt, eindigt de procedure. Wordt het vonnis verbroken, zal het Hof de zaak naar een andere rechtbank in beroep verzenden om de procedure in beroep over te doen.

Enkele typische termen:

Beklaagde: de persoon die verdacht wordt van een strafbaar feit en zich hiervoor moet verantwoorden.
Burgerlijke vordering: vordering waarbij de benadeelde of zijn rechthebbenden een schadevergoeding eist van de persoon die de schade heeft berokkend.
De benadeelde van een misdrijf kan de hoedanigheid van burgerlijke partij aannemen voor de onderzoeksrechter, de raadkamer of het vonnisgerecht.
Een eis om schadevergoeding kan ook ingeleid worden voor een burgerlijke rechtbank.
Dagvaarding: officieel geschrift waarbij de gedaagde wordt aangemaand om voor een rechtbank te verschijnen.
Openbaar ministerie, parket, procureurs: de diensten die over de toepassing van de strafwet waken en de belangen van de maatschappij verdedigen.
Dat kan door een verdachte te vervolgen en voor de strafrechter te brengen. Aan het hoofd staat per hof van beroep een procureur-generaal; op het niveau van het arrondissement bevinden zich de procureurs des konings.
Proces-verbaal: geschrift waarin de politie alle nuttige inlichtingen in verband met het misdrijf opneemt en dat wordt bezorgd aan het parket.
Strafvordering: vordering waarbij het parket, naar aanleiding van een misdrijf, voor de strafrechter de toepassing van de strafwet eist.
Strafrechter, vonnisgerecht: de strafrechter zetelt in een vonnisgerecht en spreekt zich uit over de grond van de zaak. Hij kan de dader veroordelen tot een straf en aan de burgerlijke partij een schadevergoeding toekennen. Hij kan de dader ook vrijspreken, bijvoorbeeld wanneer hij de feiten niet bewezen acht.

Informatie

De federale overheidsdienst Justitie heeft heel wat brochures die je wegwijs in de justitie maken:
http://justitie.belgium.be/nl/
Ook de website van het College van hoven en rechtbanken **www.rechtbanken-tribunaux.be** biedt heel wat informatie in heldere taal.

Neem ook een kijkje op de website van de orde van Vlaamse Balies:
www.advocaat.be/ en de website van de Hoge Raad voor Justitie: **www.csj.be/nl**.

Weetje: Waarom noemen we het Openbaar ministerie ook parket?

Als je in een lastig parket zit, zit je in het nauw. Je hebt dus te maken met een moeilijke situatie, die je graag wilt oplossen.

Parket betekende oorspronkelijk ‘afgeperkte ruimte’: er werd (letterlijk) een kleine ruimte mee bedoeld waaruit je niet zomaar kon ontsnappen. Al vanaf de late Middeleeuwen werd het vooral figuurlijk gebruikt voor ‘een moeilijke situatie’.

Vanuit de betekenis ‘afgeperkte ruimte’ ontstonden ook andere betekenissen van parket. De afgeperkte, speciale plaats waar een rechtbank zetelde, werd ook parket genoemd. Deze benaming werd later overgedragen op de personen die daar werkten (het Openbaar ministerie).

www.onzetaal.nl

Doordenker: Film 'Het Vonnis'

Bekijk de film 'Het Vonnis' (2013) van Jan Verheyen.
De titel van de film is eigenlijk niet correct. Waarom niet?
Voer een klasdebat op basis van de volgende vragen over de film.

a. Waarom is het belangrijk dat procedures gevolgd worden?
b. Zijn er omstandigheden waarin je het recht in eigen handen mag nemen? Waarom wel of waarom niet?
c. Als jij zelf in de volksjury gezeten zou hebben, zou je Luc Segers schuldig of onschuldig verklaard hebben?
d. Hebben de media een grote invloed op de procesgang?
e. Moet de volksjury worden afgeschaft? Welke argumenten pro en contra vind je?

Basisinformatie: Wat ging vooraf aan de samenwerking in Europa?

De Europese geschiedenis is er een van een eindeloze reeks oorlogen afgewisseld met wapenstilstanden. In de 19e en 20e eeuw werden de internationale betrekkingen tussen de nationale staten overheerst door de gedachte van soevereiniteit van elke natie. De machtige Europese staten bestreden elkaar ook om de overheersing van de handel, de industrie, de kolonies. Desnoods werd die strijd met wapens gevoerd.

Na de verschrikking van de Tweede Wereldoorlog lag Europa in puin en moest het heropgebouwd worden. De bevolking snakte naar vrede. Er gingen steeds meer stemmen op dat oorlogen in de toekomst vermeden moesten worden. Een aantal filosofen, intellectuelen en politieke leiders hadden daarbij een heel nieuw project voor ogen: een Europa van vrede en samenwerking, gebaseerd op nieuwe regels. Dat idee was gegroeid dat conflicten die ontstonden uit nationalisme alleen vermeden kunnen worden door dat nationalisme te overstijgen, door een structuur te bouwen die over de nationale grenzen heen ging. De idee was niet nieuw, maar maakte nu meer kans dan ooit.

Een extra stimulans voor een nieuwe samenwerkingsvorm in Europa werd gegeven door de Verenigde Staten. Voor de wederopbouw kreeg Europa financiële hulp van de Verenigde Staten met het zogenaamde **Marshallplan**. De VS hadden zelf ook baat bij deze hulp, het leverde hen immers een nieuwe afzetmarkt voor hun producten op. Met het Marshallplan wilden de VS ook voorkomen dat het communisme verder voet aan de grond zou krijgen in West-Europa. De VS eisten dat de Marshallhulp werd verdeeld in onderling overleg tussen de Europese landen. Maar omdat de Oost-Europese landen tot de invloedssfeer van de Sovjet-Unie vielen, deden ze geen beroep op de steun van het Marshallplan. Dat was meteen ook het begin van de Koude Oorlog.

Een tweede concrete stap naar samenwerking was een nieuw conflict tussen Frankrijk en Duitsland in 1948. Frankrijk wilde bescherming tegen een mogelijke nieuwe Duitse dreiging en eiste controle over de kolen- en staalindustrie in het Ruhrgebied. Kolen en staal vormden immers de basis van de wapenindustrie. Duitsland verzette zich tegen een Franse controle. Robert Schuman, de Franse minister van Buitenlandse Zaken, deed een tegenvoorstel. De kolen- en staalindustrie zou onder gemeenschappelijk toezicht komen en niet langer afhankelijk zijn van nationale overheden. België, Luxemburg, Nederland en Italië sloten zich bij dit **Schumanplan** aan. In 1951 werd zo het eerste Europese samenwerkingsverband opgericht: de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS). Voor het eerst in de geschiedenis stonden zes Europese staten een deeltje van hun soevereiniteit permanent af aan een supranationale instelling.

Over de noodzaak van Europese samenwerking was er een grote eensgezindheid, maar hoe een Europese eenheid er moest uitzien was minder duidelijk. De eerste samenwerkingsverbanden kwamen van een generatie die aan den lijve had ondervonden wat internationale onveiligheid en instabiliteit betekenden en hoe belangrijk vrijheid, beschaving en een internationale rechtsorde konden zijn.

De eenmaking van Europa ging vanaf 1948 stapsgewijs verder. Maar van bij het begin bestonden er twee visies: een Europa van politieke samenwerking en eenheid in beleid (een federaal Europa met **supranationale instellingen**), tegenover de macht van de nationale staten en de beperking van Europa tot een economische eenheidsmarkt (een Europa van **intergouvernementele samenwerking**).

In de hele ontwikkeling van de Europese samenwerking en tot vandaag zien we die twee strekkingen bestaan en vertaald in de instellingen van de Europese Unie. Het getouwtrek tussen de twee visies verklaart waarom de Europese Unie vandaag niet helemaal werkt volgens de scheiding der machten, met een regering, een parlement en een rechterlijke macht.

Doordenker

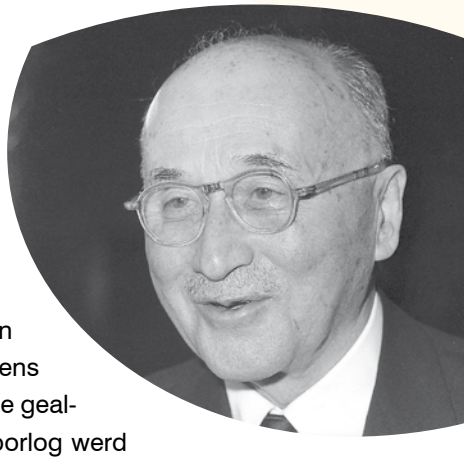

Jean Monnet was een Franse zakenman en een groot bezieler van de Europese eenmakingsgedachte. Monnet had een ruime internationale handelservaring en heel wat internationale contacten. Hij was reeds tijdens de Eerste Wereldoorlog economisch verbindingspersoon tussen Frankrijk en zijn bondgenoten en werkte voor de Volkenbond na de Eerste Wereldoorlog. Tijdens de Tweede Wereldoorlog zorgde hij voor de coördinatie tussen Frankrijk en de geallieerde bondgenoten voor de oorlogsbevoorrading. Aan het einde van de oorlog werd hij belast met het uitwerken van plannen voor Frankrijks naoorlogse economische herstel. Monnet werd daarna de ontwerper van het Schumanplan. Samen met Robert Schuman wordt hij tot de 'vaders' van de Europese Economische Gemeenschap gerekend. Maar voor Monnet moest de Europese integratie veel verder gaan. Zelfs verder dan de Europese grenzen: '*De zes Europese landen zijn niet begonnen aan de grote onderneming om de muren neer te halen die hen scheiden, om vervolgens nog hogere muren op te richten jegens de buitenwereld*' schreef Monnet begin van de jaren 50. '*Wij verbinden geen staten, wij verenigen mensen.*'
Monnet wilde '*een organisatie van de wereld die het mogelijk zal maken om alle hulpbronnen zo goed mogelijk te exploiteren en ze evenwichtig over de mensheid te verdelen, zodat op die manier in de hele wereld vrede en geluk worden geschapen.*' De verantwoordelijkheid voor internationale samenwerking moest worden vastgelegd in regels en instituten. Iedere staat moest daarin medeverantwoordelijk zijn voor het geheel, zonder discriminatie tussen staten met veel en staten met weinig macht.

De weg naar een EU met 27 lidstaten

1948

- Om de hulp van het Marshallplan te verdelen, wordt de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking (OEES) opgericht. Die organisatie bestaat nog steeds als de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

- Onder de dreiging van de Koude Oorlog sluiten de Benelux, Frankrijk en Groot-Brittannië een pact om elkaar militair bij te staan en wordt de Westerse Unie opgericht. In 1954 wordt dat de West-Europese Unie waarbij ook Duitsland en Italië toetreden.

1949

- De VS breiden hun economische hulp uit tot militaire bescherming, wat tot de oprichting van de NAVO (Noord-Atlantische Verdragsorganisatie) leidt.

- De Raad van Europa wordt opgericht, met de bedoeling hier een supranationale Europese instelling van te maken. De Benelux, Frankrijk, Groot-Brittannië, Italië, Ierland, Denemarken, Noorwegen en Zweden zijn lid. Het oorspronkelijke doel laat men echter al vlug varen.
  De Raad van Europa bestaat vandaag uit 47 lidstaten. De Raad van Europa ziet toe op de naleving van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM). Let op: de Raad van Europa is geen instelling van de Europese Unie! Niet te verwarren met de Europese Raad.

1951

- Oprichting van de EGKS, het eerste supranationale orgaan binnen Europa, met de zes lidstaten België, Nederland, Luxemburg, Duitsland, Frankrijk en Italië. De Britten aarzelen en wachten uiteindelijk tot in 1973 om toe te treden.

1957

- De landen van de EGKS willen een stap verder gaan in de samenwerking. Daarom richten ze met het Verdrag van Rome de EEG (Europese Economische Gemeenschap) op. Ze willen een grote gemeenschappelijke markt tot stand brengen, gebaseerd op het vrije verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal. Om Frankrijk over de streep te halen richten ze ook Euratom op, de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie.

1962 1968

- De EEG werkt verder aan een douane-unie en een gemeenschappelijk landbouwbeleid. EGKS, EEG en Euratom smelten samen tot één Raad en één Commissie.
  In 1965 ontstaat een zware crisis: de Franse president Charles De Gaulle blijft afwezig op de vergaderingen van de Raad van Ministers. Hij verzet zich daarmee tegen het groeiende belang van de Europese Commissie en tegen de stemming met een gekwalificeerde meerderheid. Er volgt een compromis: als er voor een lidstaat grote belangen op het spel staan, zal een beslissing pas genomen worden als er unanimiteit is.

1973

- Toetreding van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk.

1979

- Eerste rechtstreekse verkiezing van het Europees Parlement.

1981

- Griekenland treedt toe.

1986

- Spanje en Portugal treden toe, waardoor het totaal op 12 lidstaten komt. In hetzelfde jaar wordt de Europese Akte ondertekend, die de gemeenschappelijke markt verder moet uitbouwen door het afschaffen van douaneposten en administratieve en fiscale belemmeringen voor de vrije handel.

1992

- In 1992 wordt het Verdrag van Maastricht ondertekend. Het legt de spelregels vast voor een Europees beleid. De gemeenschappelijke markt is nu een feit. Vanaf dat moment wordt ook samengewerkt op vlak van justitie, politie en buitenlands beleid. Voortaan spreken we van de Europese Unie, de EU. Er wordt tevens beslist om in de toekomst met een gemeenschappelijke munt te gaan werken, de euro.

1995

- Finland, Oostenrijk en Zweden treden toe (15 lidstaten).

1997

- Een grote groep Oost- en Centraal Europese landen staat te dringen om toe te treden tot de EU. Maar daarvoor moet de EU efficiënter beslissingen kunnen nemen. De grote verandering die nodig was, is in verschillende stappen gebeurd. Het Verdrag van Amsterdam is een eerste stap.

2001

- Het Verdrag van Nice is een volgende stap om de Unie voor te bereiden op de uitbreiding.

2002

- Invoering van de eurobankbiljetten en de euromunten.

2004

- Toetreding van Malta, Cyprus, Estland, Letland, Litouwen, Polen, Hongarije, Tsjechië, Slowakije, Slovenië (25 lidstaten). Er wordt een voorstel voor een Europese Grondwet voorgelegd, waarover in de verschillende lidstaten gestemd zal worden.

2005

- Frankrijk en Nederland stemmen in een referendum tegen het voorstel voor een Europese Grondwet. Er moet gewerkt worden aan een alternatief verdrag.

2007

- Toetreding van Bulgarije en Roemenië (27 lidstaten).

2009

- Een nieuw verdrag, het Verdrag van Lissabon, treedt in werking. Het is de opvolger van de afgewezen Europese Grondwet. Dit verdrag legt de structuren vast die nodig zijn om samen te werken met 27, en later met 28 lidstaten.

2013

- Kroatië treedt toe. De EU bestaat nu uit 28 lidstaten.

2020

- In 2020 stapten de Britten uit de EU. #Brexit

Opdracht: Facebooktijdlijn

Maak (individueel of in groep) van bovenstaande tijdlijn een Facebookversie (op PC of op papier). Doe alsof de verschillende landen en de EU een eigen Facebookprofiel hebben. Ze kunnen een boodschap op elkaars tijdlijn zetten, hun profielfoto veranderen, naar een evenement gaan, enzovoort. Ter inspiratie kun je een kijkje nemen op volgende website: **http://coolmaterial.com/roundup/if-historical-events-had-facebook-statuses/**

Basisinformatie: Wat doet de Europese Unie?

De bevoegdheden van de Europese Unie werden voor het eerst vastgelegd in het Verdrag van Maastricht in 1992 en vervolgens grondig hervormd door het Verdrag van Lissabon in 2009.

De Europese Unie heeft bevoegdheden over een groot aantal thema's:

- buitenlands beleid: asiel- en migratiebeleid, buitenlands beleid, defensie, douane, humanitaire hulp, mensenrechten, ontwikkelingshulp, Schengen- en visabeleid, de uitbreiding van de EU;
- cultuur en onderwijs: audiovisueel beleid, cultuur, informatiemaatschappij, onderwijs- en jeugdbeleid, onderzoeks- en innovatiebeleid;
- economie en geld: begroting van de Europese Unie, concurrentiebeleid, coördinatie van nationale economieën, douane, economisch en monetair beleid, energiebeleid, de euro, fiscaal beleid, fraudebestrijding, handel, interne markt, ondernemingen- en industriebeleid, telecommunicatie, vervoer;
- gezondheid en sociale zaken: consumentenrechten, voedselveiligheid , volksgezondheid;
- werkgelegenheids- en sociaal beleid;
- landbouw en milieu: energie, landbouw, milieu, visserij;
- recht en veiligheid: asiel- en migratie, consumentenrechten, criminaliteit, defensie, justitie, vrijheid en veiligheid, mensenrechten, rechtspraak, terrorisme.

Een vrije Europese markt

De Europese Unie is erin geslaagd om een interne markt te creëren, waar er tussen de landen onderling geen handelsbarrières meer zijn. Tot 1993 kon je niet van het ene land in het andere zonder grenscontroles en douane. Die barrières zijn weggevallen. Binnen de EU is er in principe vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal. Daardoor kunnen bedrijven makkelijk produceren en handelen in de hele Unie en kan iedere EU-burger in een andere lidstaat wonen en werken. In principe, want er blijven wel hier en daar een aantal beperkingen gelden.

Een actief consumentenbeleid

Het idee van een Europees consumentenbeleid met een goede bescherming van de consument ontstond al vroeg in de jaren 1970. Als je over de hele Unie vrij goederen en diensten kunt verhandelen, dan zijn er ook eenvormige regels nodig die in al die landen gelden. Zo zorgde Europa voor regels over de veiligheid van onder andere speelgoed, cosmetica en medicijnen, regels tegen misleidende reclame en agressieve verkoopspraktijken, en voedselveiligheid. De EU werkt nu aan het aanpassen van de wetgeving van online winkelen, het aanpakken van oneerlijke handelspraktijken, consumentenveiligheid en het verbeteren van de voorlichting over producten en rechten en plichten van consumenten en verkopers.

Buitenlands beleid

De Europese landen proberen een gezamenlijk buitenlands beleid tot stand te brengen, dat gericht is op het wereldwijd uitdragen van democratie en mensenrechten. De EU is een belangrijke handelspartner voor vele landen en levert zowat de helft van alle officiële internationale ontwikkelingshulp in de wereld. De EU is internationaal dus een partner van betekenis die heel wat invloed zou kunnen hebben. Nochtans werd er op vlak van een gemeenschappelijk buitenlands beleid in de afgelopen jaren weinig vooruitgang geboekt.

Een anekdote illustreert dit. Voormalig minister van Buitenlandse Zaken van de VS, Henry Kissinger, zou zich ooit afgevraagd hebben welk nummer hij moest draaien als hij met 'Europa' wilde bellen. Dat probleem zou sinds het Verdrag van Lissabon opgelost moeten zijn. Er zijn nu een 'President' en een Hoge Vertegenwoordiger voor Buitenlandse Zaken en Veiligheidsbeleid. Maar… die Hoge Vertegenwoordiger mag de Europese Unie alleen vertegenwoordigen in contacten met ministers van Buitenlandse Zaken, over onderwerpen waar de lidstaten het allemaal over eens zijn. Het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid wordt immers nog steeds bepaald door de lidstaten alleen (intergouvernementeel). De Commissie en het Europees Parlement spelen daarin een kleine rol. Een gemeenschappelijk buitenlands beleid is dan ook nog veraf.
Voor alle andere beleidsterreinen geldt dat de Commissie en het Europees Parlement wel een grote rol hebben, het Europees Parlement is immers medewetgever (supranationaal).

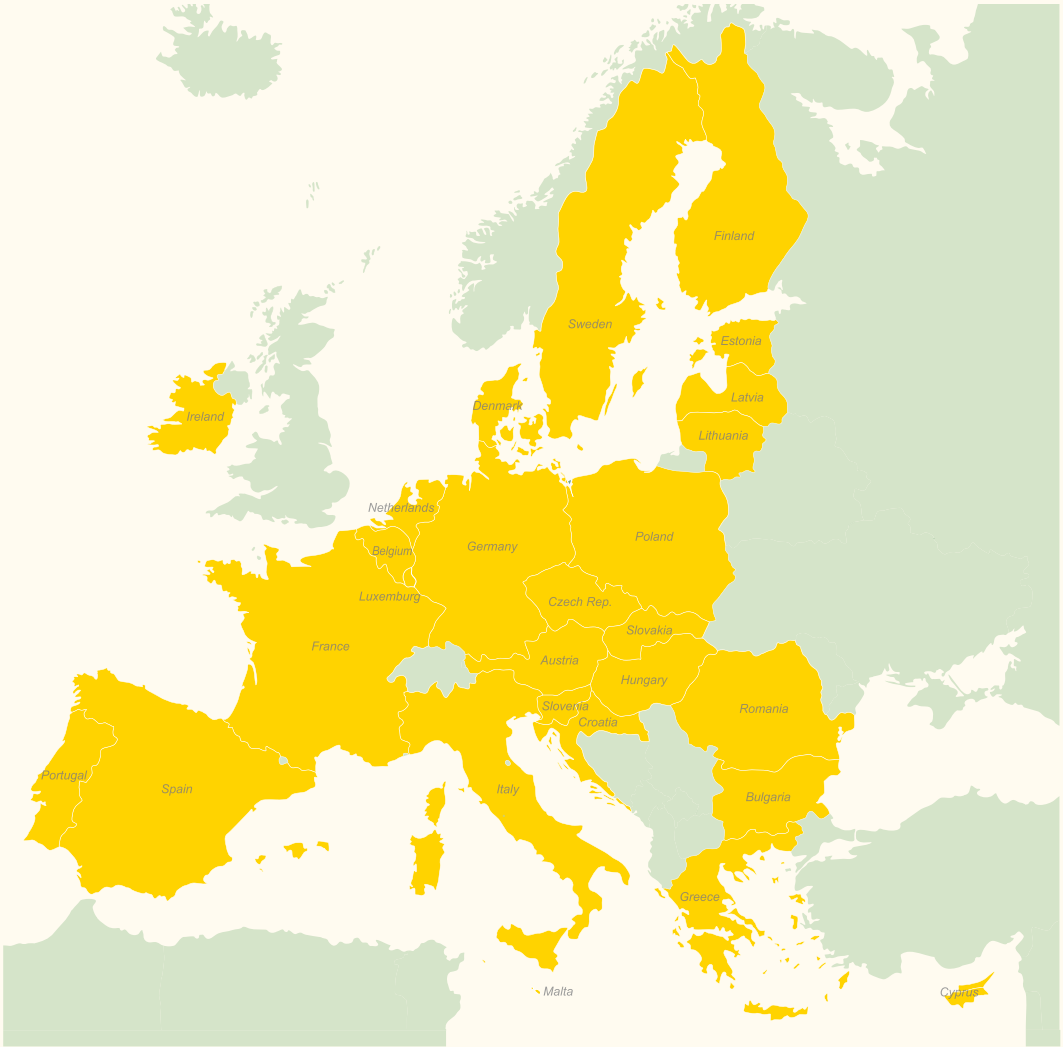

ECONOMIE EN FINANCIEN

De euro,
aanpakken van fraude en witwaspraktijken,
begroting van landen controleren, ...

WERKGELEGENHEID EN SOCIALE ZAKEN

Investeren in werk en werkloosheid aanpakken

BURGERRECHTEN

Vrijheid om binnen de EU
te wonen en te werken waar je wilt

WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE

Investeren in onderzoek
en ontwikkeling en zoeken naar
nieuwe technologieën, ...

MILIEU EN ENERGIE

Strijd tegen klimaatopwarming

BUITENLANDSE ZAKEN

Met één stem spreken in
de wereldpolitiek, de EU
vertegenwoordigen, de veiligheid in
de wereld helpen verzekeren, ...

CULTUUR EN ONDERWIJS

Uitwisselingen voor scholieren
en studenten, meertaligheid
stimuleren, Europese films
steunen

VERVOER EN REIZEN

Het vervoer in Europa beter op elkaar afstemmen,
de rechten van de passagiers beschermen, ...

HANDEL EN CONSUMENTEN-BESCHERMING

EU = één interne markt = één handelsblok,
met vrije concurrentie en eerlijke handel, ...

LANDBOUW, VISSERIJ EN VOEDSEL

Subsidies voor
landbouwers en vissers,
veilig voedsel, duidelijke labels
en etiketten, ...

REGIONAAL BELEID

Investeren in economisch
armere regio's

DOUANE EN BELASTINGEN

Open binnengrenzen
en samen de buitengrenzen beheren

ONTWIKKELING EN HUMANITAIRE HULP

Noodhulp in conflictgebieden of bij natuurrampen
en ontwikkelingssamenwerking

Focus

a. Verzamel recente krantenartikels over de Europese Unie en haar beleid. Kies één onderwerp en debatteer hierover met de rest van je klas of in groepjes.
b. Zoek en lees een eurokritisch artikel of opiniestuk. Wie heeft het artikel geschreven? Welke argumenten contra-EU draagt de auteur aan? Kun je nog argumenten tegen de EU vinden? Zoek vervolgens argumenten pro-EU. Ben je het eens met de auteur van het eurokritische artikel of heb je een andere mening? Leg uit.

Basisinformatie: Eenheid en verscheidenheid: living apart together

Bij het proces van Europese eenmaking botsen twee verschillende visies. Enerzijds zij die van Europa een echte **supranationale instelling** willen maken, waarbij de lidstaten een deel van hun bevoegdheden afstaan aan Europa en er een federaal Europa ontstaat. Dat zou dan betekenen dat een rechtstreeks verkozen parlement beslissingen neemt over Europese bevoegdheden en regelgeving, dat een Europese regering die uitvoert en dat er een rechterlijke macht waakt over de toepassing van de regels.
Anderzijds houden heel wat lidstaten vast aan hun nationale macht en willen ze een voet tussen de deur houden. Zij willen vermijden dat Europa beslissingen neemt tegen hun wil (en hun belangen) en verkiezen daarom een model van **intergouvernementele samenwerking**.
Die twee visies vind je ook terug in de structuur van de Europese instellingen en de manier waarop de beslissingen genomen worden.

Supranationaal = afstaan van nationale souvereiniteit aan instellingen die boven de staten staan
Intergouvernementeel = behoud van nationale souvereiniteit

1. De Europese Raad of de 'Europese Top': de stem van de lidstaten

De Europese Raad brengt de staatshoofden en regeringsleiders van de lidstaten en de voorzitter van de Commissie samen, onder leiding van de permanente voorzitter van de Europese Raad, ook wel 'President' genoemd. Bijeenkomsten van de Europese Raad zijn belangrijk en worden ook vaak 'Europese Top' genoemd. De vergaderingen vinden in Brussel plaats. De regeringsleiders stellen de grote beleidslijnen en de prioriteiten vast. Voor de Europese Commissie is dat het startpunt voor nieuwe initiatieven.

Opdracht: Vergelijking VS en EU

Een Amerikaan op bezoek stelt je een vraag over de 'president' van de Europese Raad. Hij begrijpt namelijk niet wat dat presidentschap precies betekent en wat de verhouding tot de lidstaten is.
Om dat duidelijk te maken maak je een vergelijking tussen de Amerikaanse president en de 'president' van de Europese Raad.

In je antwoord moeten minstens de volgende elementen aan bod komen:

a. Wie is de huidige 'president' van de Europese Raad?
b. Waarom is voor deze persoon de term 'president' een beetje misleidend?
c. Hoe worden beide presidenten verkozen?
d. Welke van de twee presidenten heeft de meeste macht? Waarom denk je dit?

2. De Raad van de Europese Unie

Naast de algemene beleidslijnen, worden ook per bevoegdheidsdomein vergaderingen gehouden met de betrokken vakministers van de lidstaten (bijvoorbeeld de ministers van Onderwijs, de ministers van Justitie enzovoort). Dat is de Raad van de Europese Unie. De Raad oefent samen met het Europees Parlement de wetgevings- en begrotingstaak uit. Hij moet zijn goedkeuring geven aan elk wetsvoorstel van de Europese Commissie en aan elke EU-begroting. De lidstaten kunnen dus via de Raad invloed uitoefenen in de EU (intergouvernementeel).

Hoe neemt de Raad van de Europese Unie beslissingen?

De Raad beslist met een gekwalificeerde meerderheid, waarbij elke lidstaat één stem heeft. Een voorstel is goedgekeurd als 55 % van de lidstaten voor het voorstel stemt én deze lidstaten minstens 65 % van de bevolking van de EU vertegenwoordigen. Wanneer een voorstel niet van de Europese Commissie komt, maar bijvoorbeeld van een lidstaat, van het Europees Parlement of van de Europese Centrale Bank, dan is er een grotere meerderheid nodig. In dat geval moet 72 % van de lidstaten het voorstel goedkeuren én moeten die lidstaten minstens 65 % van de bevolking vertegenwoordigen.

Voor beslissingen over de uitbreiding van de Unie of het buitenlands beleid is unanimiteit of eenparigheid van stemmen nodig. Een enkele lidstaat kan dus zo een beslissing blokkeren.

Opgelet, de Europese Raad mag niet worden verward met de Raad van Europa. De Raad van Europa is geen instelling van de Europese Unie, maar een intergouvernementele organisatie die in 1949 is opgericht en die onder andere tot doel heeft de mensenrechten te beschermen, de culturele diversiteit van Europa te stimuleren en sociale problemen zoals rassenvooroordelen en onverdraagzaamheid te bestrijden. Een van de eerste successen van de Raad van Europa was de opstelling van het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden, en de oprichting van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De Raad van Europa telt nu 47 lidstaten, waaronder de lidstaten van de Europese Unie, en is gevestigd in het Palais de l'Europe in Straatsburg (Frankrijk) **www.coe.int.**

3. De Europese Commissie: het 'dagelijks bestuur' van de EU

De Europese Commissie is de initiatiefnemer voor wetgeving. Ze werkt voorstellen uit voor nieuwe Europese wetten, die worden voorgelegd aan het Europees Parlement en de Raad. Die voorstellen gaan over de EU-beleidsdomeinen als binnenlandse zaken, justitie, vervoer, industrie, landbouw, milieu, energie, ontwikkelingssamenwerking, regionale ontwikkeling enzovoort.

De Commissie voert het beleid en de actieprogramma's uit die door de Raad en het Europees Parlement zijn goedgekeurd. Ze controleert of de Europese regelgeving juist wordt toegepast in de lidstaten, bijvoorbeeld op het vlak van milieuregels, voedselveiligheid, concurrentiebeleid enzovoort. Bij overtredingen kan de Commissie een procedure starten bij het Europees Hof van Justitie. In sommige gevallen kan de Commissie zelf boetes uitspreken.

België moet 5.000 euro per dag betalen aan Europa

Dat besliste het Europese Hof van Justitie, omdat België heeft nagelaten op tijd een richtlijn over snel internet om te zetten in nationale wetgeving.
De richtlijn bevat bepalingen die de uitrol van snel internet moet vergemakkelijken. Door de moeilijke staatsstructuur liep dat in België niet van een leien dakje. Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft nog altijd geen wetgeving die de richtlijn omzet. Dat moest nochtans tegen 1 januari 2016 zijn gebeurd. Het Hof heeft nu beslist dat België 5.000 euro moet betalen per dag dat het niet in orde is.

De Tijd, 8 juli 2019

De Commissie voert tal van programma's uit op onderwijsvlak (bijvoorbeeld Erasmus), ontwikkelingssamenwerking, consumentenzaken enzovoort.

De Commissie is samengesteld uit 27 commissarissen, van elke lidstaat één. De Europese Commissarissen moeten het algemeen Europees belang vertegenwoordigen en niet de belangen van hun land. De Commissie wordt bijgestaan door een administratie van rond de 30.000 ambtenaren.

4. Het Europees Parlement: de stem van de burgers

Het Europees Parlement (EP) wordt om de vijf jaar rechtstreeks verkozen door de burgers van de EU. Het EP telt 705 leden van 27 nationaliteiten. Ze vertegenwoordigen meer dan 500 miljoen burgers. Het aantal Europarlementsleden per land staat ruwweg in verhouding tot het aantal inwoners. Het Verdrag van Lissabon bepaalt dat geen enkel land minder dan 6 of meer dan 96 parlementsleden kan hebben. Duitsland heeft het maximumaantal van 96 afgevaardigden. België beschikt over 21 zetels.

De verkiezing gebeurt op nationale of, zoals in België, op regionale kiezerslijsten. De Vlamingen verkiezen 12 vertegenwoordigers, de Franstaligen 8. De Duitstalige Gemeenschap kiest 1 vertegenwoordiger. In Brussel heeft men de keuze tussen een Nederlandstalige of Franstalige lijst.

De verkiezing gebeurt per lidstaat maar nadien groeperen de parlementsleden zich op basis van hun politieke gezindheid in fracties. De plaats van de leden in de vergaderzaal wordt dan ook niet bepaald door hun nationaliteit maar door de politieke fractie waartoe ze behoren. Momenteel zijn er 7 politieke fracties. Een aantal parlementsleden behoren tot geen enkele fractie, dat zijn de niet-fractiegebonden leden.

lidstaat	inwoners (in miljoen)	parlementsleden
Malta	0,4	6
Luxemburg	0,5	6
Cyprus	0,8	6
Estland	1,3	7
Slovenië	2,0	8
Letland	2,3	8
Litouwen	3,5	11
Kroatië	4,4	12
Ierland	4,5	13
Finland	5,4	14
Slowakije	5,5	14
Denemarken	5,6	14
Bulgarije	7,7	17
Oostenrijk	8,4	19
Zweden	9,5	21
Hongarije	9,9	21
Tsjechië	10,5	21
België	11,1	21
Griekenland	11,1	21
Portugal	11,1	21
Nederland	16,7	29
Roemenië	21,8	33
Polen	38,5	52
Spanje	46,7	59
Italië	59,7	76
Frankrijk	65,6	79
Duitsland	82,6	96
EU	**≈ 503**	**705**

Overzicht fracties Europees Parlement*

De 7 fracties in het Europees Parlement sinds de verkiezingen van 2019:

- Fractie van de Europese Volkspartij
  (waar 4 Belgische christendemocraten deel van uitmaken)
- Fractie van de Progressieve Alliantie van Socialisten en Democraten in het Europees Parlement (waar 3 Belgische socialisten deel van uitmaken)
- Renew Europe Group
  (waar 4 Belgische liberalen deel van uitmaken)
- Fractie Identiteit en Democratie
  (waar 3 Vlaams Belang-parlementairen deel van uitmaken)
- Fractie De Groenen/Vrije Europese Alliantie
  (waar 3 Belgische groenen deel van uitmaken)
- Fractie Europese Conservatieven en Hervormers
  (waar 3 N-VA-parlementairen deel van uitmaken)
- Confederale Fractie Europees Unitair Links/Noords Groen Links
  (waar 1 PTB-parlementair deel van uitmaakt)

* **www.europarl.europa.eu**

De Europese parlementsleden vergaderen een week per maand in Straatsburg (historisch symbool van de Frans-Duitse verzoening) en voor het overige steeds in Brussel.

De Europese volksvertegenwoordigers hebben medebeslissingsrecht op de meeste terreinen waarvoor de EU bevoegd is. Ze beslissen samen met de Raad van Ministers over het landbouwbeleid, de Europese structuurfondsen en het handelsbeleid. Ze hebben invloed op het beleid over justitie, veiligheid en vrijheid en de strijd tegen georganiseerde misdaad. Ze beslissen mee over de jaarlijkse begroting. Alleen op het terrein van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid heeft het parlement geen bevoegdheden. En het Europees Parlement is nog steeds geen wetgever zoals onze nationale en regionale parlementen, want het mag volgens het Verdrag van Lissabon zelf geen nieuwe wetsvoorstellen doen.

Samenvatting

De instellingen met beslissingsbevoegdheid:

- de Europese Raad: de bijeenkomsten van de staats- en regeringsleiders van de lidstaten (de 'Top');
- de Raad van de Europese Unie: de vergaderingen van de vakministers;
- de Europese Commissie: het 'dagelijks bestuur' van de EU, de 'regering';
- het Europees Parlement: de vertegenwoordigers van de bevolking.

De controle- en overleginstanties:

- het Europees Hof van Justitie zorgt ervoor dat de Europese wetgeving wordt nageleefd;
- de Rekenkamer controleert de financiering van de activiteiten van de Unie;
- het Economisch en Sociaal Comité vertegenwoordigt de burgermaatschappij en de sociale partners;
- het Comité van de Regio's vertegenwoordigt regionale en lokale overheden.

De financiële instellingen:

- de Europese Investeringsbank (EIB) financiert investeringsprojecten van de EU;
- de Europese Centrale Bank (ECB) is verantwoordelijk voor het Europese monetaire beleid.

Opdracht: Wat heb ik aan Europa?

a Op de website www.de12verschillen.eu vind je twee bijna identieke tekeningen. Welk verschil Europa maakt in jouw dagelijks leven kun je afleiden uit de verschillen in de twee tekeningen. Ga op zoek naar 12 verschillen.

b Bespreek nadien op welke manier je zelf in je dagelijks leven met de Europese regels in aanraking komt.

© Foto Leo Koomen

5. Het Hof van Justitie

De taak van het Hof van Justitie is nagaan of de gemeenschappelijke regels in de praktijk ook worden nagekomen en overal in de EU op dezelfde wijze worden opgevat. Het Hof is gevestigd in Luxemburg. Als nationale rechtbanken twijfels hebben omtrent de toepassing van de EU-regels, kunnen ze een beroep doen op het Hof van Justitie. Burgers die een proces willen aanspannen tegen een EU-instelling, kunnen hun zaak voor het Hof brengen. Voor ieder EU-land zetelt er één onafhankelijke rechter in het Hof van Justitie. De Belg Koen Lenaerts is de voorzitter van het Hof tot oktober 2021.

Je hebt het recht om vergeten te worden

Je eigen naam al eens ingetypt in Google? Misschien verschijnt er wel informatie uit het verleden die jou schade kan toebrengen en die je liever niet op internet laat staan.
Het overkwam een man in Spanje en die stapte naar de rechter. De vraag werd voorgelegd aan het Hof van Justitie van de Europese Unie.
Er werd met argusogen uitgekeken naar de uitspraak van het Europees Hof, want het gaat hier om een botsing van twee Europese grondrechten: het recht op privacy en de vrijheid van informatie.
Het hof besliste dat 'het recht om vergeten te worden' betekent dat zoekmachines als Google en Bing zoekresultaten moeten wissen met de naam en de persoonlijke gegevens van iemand, wanneer die persoon dat vraagt (en onder bepaalde voorwaarden). Maar dat moeten ze alleen doen in de EU-versies van de zoekmachine (.be, .fr, .nl enzovoort).

Het "recht om vergeten te worden" heeft niet enkel te maken met de digitale wereld. Het gaat over het individueel recht om informatie uit het verleden geen invloed te laten hebben op het huidige leven.
Er bestaan twee vormen van het recht om vergeten te worden: het recht om gegevens uit te wissen en het recht op het verwijderen van referenties.
In geval van informatie die u schade kan toebrengen, heeft u het recht om die gegevens te laten wissen in een zoekmachine. Het kan dan gaan om een persartikel, een foto, een video of ander materiaal over uw privéleven. U moet wel een geldige en ernstige reden hebben om dit te kunnen aanvragen.

Het verwijderen van referenties wil zeggen dat bepaalde termen in een zoekmachine niet meer vermeld worden in associatie met uw naam en voornaam. De termen worden als het ware uit de index van zoekresultaten van de zoekmachine verwijderd. De inhoud blijft echter wel nog toegankelijk via andere sleutelwoorden.
http://www.lokalepolitie.be/5427/vragen/criminaliteit-op-internet/het-recht-om-vergeten-te-worden-op-internet-hoe-gaat-dit-in-zijn-werk

(5 december 2019)

6. Andere organen

De Rekenkamer

De Rekenkamer, een onafhankelijke EU-instelling in Luxemburg, gaat na hoe het EU-geld wordt besteed.

Het Europees Economisch en Sociaal Comité

In het Europees Economisch en Sociaal Comité zijn bijna alle belangengroeperingen uit de EU - van werkgevers tot vakbonden en van consumenten tot milieubeschermers - vertegenwoordigd. Het Comité is een adviesorgaan dat zijn mening moet geven over alle belangrijke aspecten van nieuwe EU-initiatieven. Het maakt deel uit van de gemeenschappelijke tradities in Europa om maatschappelijke belangenorganisaties bij het politieke leven te betrekken.

Het Comité van de Regio's

Voordat de EU beslissingen neemt op gebieden zoals onderwijs, volksgezondheid, werkgelegenheid of vervoer, wordt de regionale overheid in het kader van het Comité van de Regio's geraadpleegd. Die materies zijn in federale landen zoals België immers een bevoegdheid van de regionale overheid.

De Europese Investeringsbank

De Europese Investeringsbank verleent kredieten voor de financiering van projecten die van Europees belang zijn en met name voor projecten in regio's die er niet zo goed voor staan. De Bank financiert bijvoorbeeld spoorverbindingen, snelwegen, vliegvelden, milieuprogramma's en investeringen van kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) die tot nieuwe arbeidsplaatsen en groei leiden. Er worden ook leningen verstrekt in verband met het uitbreidingsproces van de Unie en voor ontwikkelingshulp.

De Europese Centrale Bank

De Europese Centrale Bank (ECB) is verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke munt, de euro. De Bank beslist onafhankelijk over het Europese monetaire beleid en bepaalt bijvoorbeeld hoe hoog de rentevoet moet zijn. De belangrijkste taak van de Bank is te zorgen voor prijsstabiliteit, zodat de Europese economie geen schade ondervindt van eventuele inflatie. De Europese Centrale Bank is gevestigd in Frankfurt am Main (Duitsland). De Bank werkt nauw samen met de centrale banken van de EU-lidstaten.

© Foto Artens

Leesopdracht

Hongarije en Polen

De grondwaarden van de Eu zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren. Zo staat het in artikel 2 van het EU-verdrag.
Maar in Polen en Hongarije voeren de regeringen een beleid dat die waarden schendt, zo menen heel wat waarnemers.
Sinds de partij 'Recht en Rechtvaardigheid' (PiS) in Polen aan de macht is, voerde de regering een reeks fel omstreden hervormingen door. Zo ondermijnt een nieuwe tuchtregeling de onafhankelijkheid van de Poolse rechters en zijn rechters onvoldoende beschermd tegen politieke controle. De Europese Commissie besloot daarom Polen voor het Hof van Justitie van de EU te dagen in verband met de nieuwe tuchtregeling voor Poolse rechters.
Het Europees Parlement nam dan weer het initiatief om tegen Hongarije een procedure te starten voor schending van de Europese waarden. In een rapport is het Europees Parlement heel kritisch voor de regering van Viktor Orbán in Hongarije. Het omschrijft problemen bij het verkiezingsproces, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de rechten en vrijheden van burgers. De vrijheid van meningsuiting, corruptie, rechten van minderheden zoals Roma en Joden en de situatie van migranten en vluchtelingen zijn belangrijke aandachtspunten.
Het blijft voorlopig afwachten waartoe de procedures zullen leiden.

Syrische asielzoekers onder levensgevaarlijke omstandigheden teruggestuurd naar Turkije

Amnesty International citeert in zijn rapport een groep Syrische vluchtelingen die werden opgepakt door de Griekse kustwacht: "…Nadat ze de motor hadden verwijderd, sleepten ze ons naar Turkse wateren en lieten ons midden op zee achter."
Ngo's hebben al herhaaldelijk gerapporteerd over de mensonterende behandeling van asielzoekers in Griekenland.

De 'blinde vlek' van de EU

De Litouwse activist Juris Lavrikovs vindt dat de EU een 'blinde vlek' heeft voor homofobie in Litouwen. Hij zegt dat de EU in feite geen wettelijke middelen ter beschikking heeft om landen tot de orde te roepen als homoseksuelen er gediscrimineerd worden.

Vier ministers van Buitenlandse Zaken doen samen oproep voor striktere naleving Europese waarden

Nederland, Duitsland, Finland en Denemarken pleiten voor een instrument om snel te kunnen ingrijpen als mensenrechten, democratie en rechtstaat in een EU-land worden geschonden. Het kwartet vindt dat die staten in het uiterste geval tijdelijk geen geld uit Brussel mogen krijgen.

Welke schendingen van Europese grondbeginselen worden in de artikels aangeklaagd?
Zoek in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie op welke artikelen hier van toepassing zijn.

Basisinformatie: Europese regels

In de Europese regelgeving wordt niet de term ‘wetten’ gebruikt, maar worden vijf soorten Europese regels of besluiten onderscheiden:

- **Verordeningen**
  Verordeningen zijn vergelijkbaar met nationale wetten, want ze zijn bindend. Het zijn regels die rechtstreeks toepasbaar zijn in heel de EU. Ze gelden voor alle inwoners van de EU. Ze zijn afdwingbaar via de nationale rechtbanken; ze moeten daarvoor niet eerst worden omgezet in nationaal recht. Bijvoorbeeld: maximumtarieven voor roaming binnen de EU.

- **Richtlijnen**
  Richtlijnen zijn ook bindend, maar niet rechtstreeks toepasbaar: ze zijn bindend wat het resultaat betreft. Het zijn met andere woorden streefdoelen die de lidstaten moeten verwezenlijken, maar ze mogen zelf bepalen met welke middelen. Bijvoorbeeld: de arbeidsrichtlijn over onder andere maximumarbeidstijden, pauzes en jaarlijkse vakantie.

- **Besluiten**
  Een besluit is bindend en onmiddellijk toepasbaar voor bepaalde natuurlijke en rechtspersonen in alle lidstaten tot wie het besluit gericht is. Bijvoorbeeld: de veroordeling van Microsoft door de Commissie.

- **Aanbevelingen en adviezen**
  Aanbevelingen en adviezen hebben wel een algemene draagwijdte maar zijn niet bindend. Indien de adviezen niet worden gevolgd, kan een lidstaat niet betraft worden. Bijvoorbeeld: adviezen om het energieverbruik in de EU te verminderen.

Het Europees Parlement - Botond Horvath - Shutterstock.com

Doordat de EU-lidstaten een deel van hun nationale soevereiniteit hebben afgestaan aan de Europese instellingen, staat de Europese regelgeving hiërarchisch boven de nationale wetten van de lidstaten. Stel dat een wet in een lidstaat in strijd is met een Europese regel, dan moet die wet worden aangepast. Bovendien moeten alle lidstaten die wetgeving niet alleen goedkeuren, maar ook in de praktijk toepassen.

Welke toekomst voor Europa?

Ten opzichte van de beginjaren, is de sfeer binnen de Europese Unie gaandeweg veranderd. De wil van sommigen om een politieke eenheid te vormen, een Verenigde Staten van Europa, kwam al heel vroeg in confrontatie met de wil van anderen om de nationale belangen te vrijwaren. Het idealisme van de eerste jaren maakte plaats voor de verwezenlijkingen van de gemeenschappelijke markt, van een economische en monetaire unie. De eengemaakte markt is er. Van een politieke unie staan we nog een eind weg.

Europa is wel gegroeid tot een supranationale instelling, maar de instelling werkt niet perfect en de politieke verdeeldheid is gebleven. De Europese Unie is erg groot geworden, met nieuwe lidstaten die bijna een halve eeuw achter het 'IJzeren Gordijn' hebben gefunctioneerd en daardoor een heel andere historische achtergrond hebben. De levenssituatie van de bevolking verschilt er enorm van die in de West-Europese landen. De lidstaten vormen niet één gemeenschap van cultuur en traditie, er is een grote diversiteit, er zijn tientallen talen en meerdere ideeën van wat een staat moet zijn.

Opdracht: Cartoon

Bekijk onderstaande cartoon en los de vragen op.

a. Bekijk de verschillende elementen van de cartoon. Vergelijk de situatie in 1957 met de situatie in 2010.

b. Welke moeilijkheid in de Europese Unie kaart de cartoonist aan? Hoe is deze moeilijkheid ontstaan?

c. Welke gevolgen heeft deze moeilijkheid voor de werking van de EU?

d. In verband met de situatie in 1957 neemt de cartoonist wel een loopje met de waarheid. Wat klopt er niet? En waarom heeft de cartoonist ervoor gekozen om dit verkeerd voor te stellen?

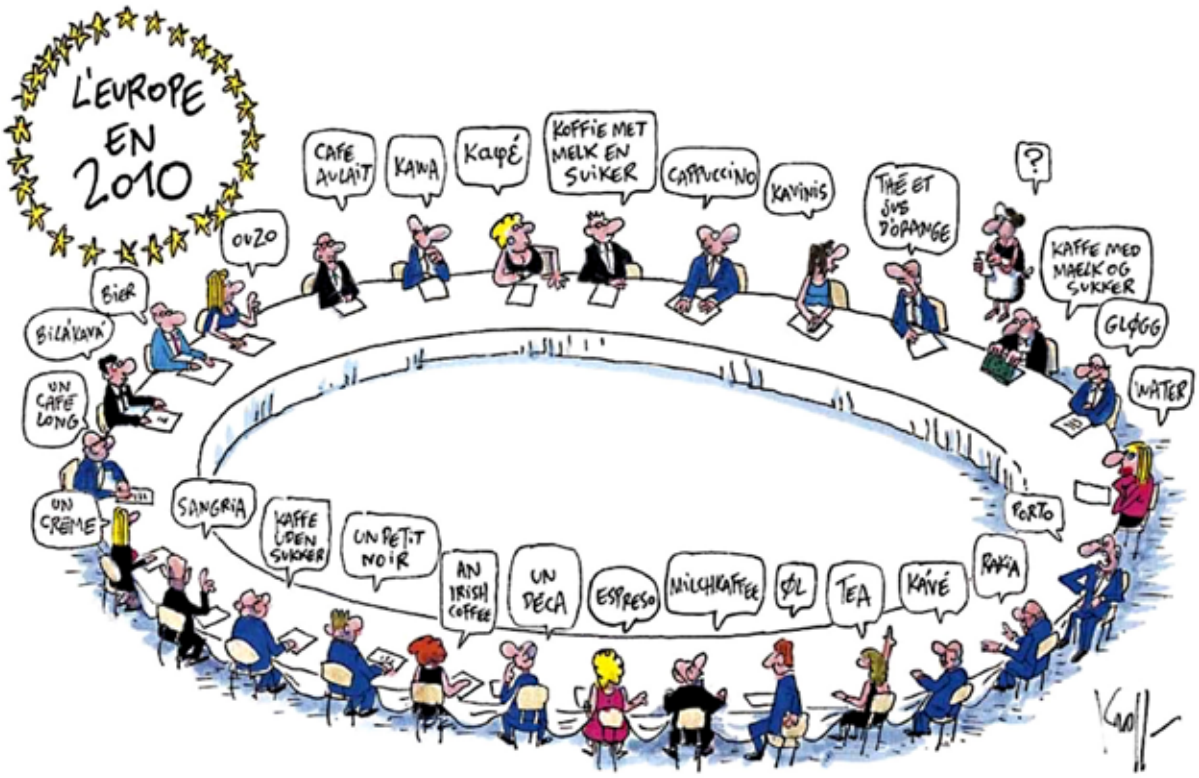

Uitbreiding

Europese initiatieven op onderwijsgebied

De Europese Unie biedt al jarenlang aan jongeren de mogelijkheid om in het buitenland een leer- of werkervaring op te doen.

Erasmus+

Erasmus+ is het EU-programma voor onderwijs, opleiding, jeugd en sport. Het doel is het bevorderen van levenslang leren, de toegang tot het onderwijs verbreden voor iedereen en het verwerven van kwalificaties en vaardigheden stimuleren. Er worden beurzen verstrekt aan wie een tijdlang in het buitenland wil studeren, lesgeven, stage lopen of een cursus volgen.

Meer informatie over de verschillende programma's vind je op **https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/**.

Op de site van PLOTEUS **ec.europa.eu/ploteus** kunnen studenten, werkzoekenden, werkenden, ouders, loopbaanbegeleiders en leraren relevante informatie vinden over studeren in Europa. PLOTEUS staat voor Portal on Learning Opportunities throughout the European Space. Op die site vind je links naar universiteiten, instellingen voor hoger onderwijs, gegevensbanken van opleidingen, scholen, beroepsopleidingen en opleidingen voor volwassenen. Ook voor informatie over de aanvraag van beurzen, over verhuizen naar het buitenland en kosten voor levensonderhoud kun je er terecht.

Doordenker: Vluchtelingen in Europa

Aantal asielaanvragen in Europa verdubbeld in derde kwartaal

do 10/12/2015 - 13:15 Belga

Van juli tot september dit jaar hebben 413.800 mensen voor het eerst asiel aangevraagd in de Europese Unie. Dat is bijna dubbel zoveel als in het tweede kwartaal van dit jaar. Dat meldt het Europese statistiekbureau Eurostat. In België waren er met 14.650 aanvragen zelfs drie keer zoveel als in het tweede kwartaal. (…)

Hongarije sluit grens met Servië door toestroom migranten

17/06/2015 om 14:33 door Wkg

De Hongaarse regering heeft beslist om de grens met Servië te sluiten vanwege de toestroom van migranten. Daarnaast zal Hongarije beginnen met de constructie van een omheining, zo kondigde de minister van Buitenlandse Zaken Peter Szijjarto aan.

Opnieuw tragedie op Middellandse Zee: honderden vluchtelingen verdronken

Lampedusa (Reuters/DPA/ANP/RKK) 19 april 2015 - Een boot met mogelijk 900 vluchtelingen is vandaag in de Middellandse Zee gekapseisd. Dat gebeurde afgelopen nacht, ten zuiden van het Italiaanse eiland Lampedusa. Er wordt gevreesd dat de meesten zijn verdronken.

Amnesty: "Europese aanpak zet leven van vluchtelingen op spel"

di 17/11/2015 - 01:11 Belga; Christine van Tichel

Het hermetisch willen afsluiten van Europa leidt alleen maar tot meer mensenrechtenschendingen, waarschuwt ngo Amnesty International in een nieuw rapport over de aanpak van de vluchtelingenproblematiek. Bovendien heeft Fort Europa niet het gewenste afschrikkend effect op vluchtelingen en asielzoekers, want deze mensen blijven de vaak levensgevaarlijke oversteek naar Europa maken.

Europees Parlement steunt nieuw spreidingsplan voor 120.000 vluchtelingen

17/09/15 om 13:35 - Bijgewerkt om 18:44

Europees Parlement steunt nieuw spreidingsplan voor 120.000 vluchtelingen

Het Europees Parlement heeft zich donderdagochtend uitgesproken voor een Europees spreidingsplan voor de opvang van 120.000 asielzoekers die aankomen in Hongarije, Griekenland en Italië.

De Europarlementsleden schaarden zich in een spoedzitting achter de tijdelijke noodmaatregel die de Europese Commissie vorige week had voorgesteld om de druk op de landen aan de Europese buitengrenzen te verlichten. Het gaat om 54.000 vluchtelingen in Hongarije, ruim 50.000 in Griekenland en ruim 15.000 in Italië die door middel van een bindende verdeelsleutel gespreid zouden worden over de andere lidstaten.

a. Wie is een vluchteling volgens het Internationaal Verdrag betreffende de status van vluchtelingen, dat ondertekend werd in Genève in 1951?

b. Wat betekent de subsidiaire bescherming die de Europese Unie biedt aan vluchtelingen?

Opdracht: Borddiscussie

Je leraar schrijft een uitspraak in verband met de vluchtelingenproblematiek op het bord en geeft vervolgens instructies voor het verloop van de borddiscussie.

1 De Verenigde Naties

Focus

Zoek in de verzamelde informatie gegevens op over de Verenigde Naties.

a. Welke thema's treden momenteel op de voorgrond? Wat is de aanleiding daartoe?

b. Diep een thema uit dat jouw aandacht trekt.

Basisinformatie: De oprichting van de VN

Na de Eerste Wereldoorlog werden steeds meer landen zich ervan bewust dat alleen internationale samenwerking de vrede kon garanderen. Daarom werd in het kader van het Vredesverdrag van Versailles (1919) de **Volkenbond** opgericht. Dat was een samenwerkingsverband tussen landen van over de hele wereld, aanvankelijk echter zonder de landen die de oorlog hadden verloren. Later werd Duitsland ook lid.

De Volkenbond kon niet verhinderen dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak. Bij het uitbreken van de oorlog hield de Volkenbond feitelijk op te bestaan.

Na de Tweede Wereldoorlog werden de **Verenigde Naties** opgericht. Ook de verliezende landen werden er dit keer bij betrokken. Het Handvest van de Verenigde Naties werd op 26 juni 1945 in San Francisco door 51 landen officieel ondertekend, en trad op 24 oktober 1945 in werking. Op die datum wordt nu elk jaar de 'Dag van de Verenigde Naties' gevierd. Ondertussen zijn 193 landen lid van de VN.

De Verenigde Naties hebben vier doelstellingen:

- bevorderen van de internationale vrede en veiligheid;
- ontwikkelen van vriendschappelijke relaties tussen naties;
- samenwerken bij het oplossen van internationale problemen;
- bevorderen van de naleving van de mensenrechten.

Voor uitgebreide informatie over de Verenigde Naties kun je terecht op de volgende sites:

- portaalwebsite van de VN in de zes officiële talen van de VN (Arabisch, Chinees, Engels, Frans, Russisch en Spaans): **www.un.org**
- website van het Regionaal Informatiecentrum van de VN voor West Europa (UNRIC): **www.unric.org/nl**
- website van de Vereniging voor de Verenigde Naties: **www.vvn.be**

De belangrijkste organen van de Verenigde Naties

De hoofdorganen van de VN zijn de Algemene Vergadering, de Veiligheidsraad, de Economische en Sociale Raad, het Internationaal Gerechtshof en het Secretariaat. De “VN-familie” is echter veel groter en omvat daarnaast nog tientallen gespecialiseerde agentschappen, programma’s en organisaties.

1. De Algemene Vergadering

De Algemene Vergadering is samengesteld uit alle 193 lidstaten. Elk lid beschikt over één stem. De beslissingen worden genomen met een gewone meerderheid. Voor bepaalde zaken (bijvoorbeeld veiligheidskwesties, vrede) is een tweederde meerderheid vereist. De Algemene Vergadering kan besprekingen houden en aanbevelingen doen over alles wat tot de bevoegdheden van de VN behoort. Internationale verdragen worden formeel door de Algemene Vergadering aangenomen, waarna ze ter ratificatie openstaan voor de lidstaten.

2. De Veiligheidsraad

De Veiligheidsraad telt vijftien leden, waarvan vijf permanente leden: China, Frankrijk, Rusland, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten van Amerika. De andere tien leden zijn niet-permanente leden en worden door de Algemene Vergadering gekozen voor een periode van twee jaar. De permanente leden hebben een veto-recht.

De Veiligheidsraad is bevoegd voor internationale vrede en veiligheid. Concreet kan de veiligheidsraad diplomatieke druk uitoefenen, bemiddelen tussen partijen bij een conflict of zorgen voor instrumenten om een geschil te regelen, bijvoorbeeld in de vorm van onderzoeks- en bemiddelingsmissies.
Als die overredingskracht ontoereikend is, kan de Veiligheidsraad zwaardere maatregelen treffen zoals een handelsembargo.
Ook kan hij beslissen om VN-troepen naar een bepaald gebied te sturen.

Zijn beslissingen (resoluties genoemd) zijn meer dan aanbevelingen. Ze hebben een bindend karakter. De lidstaten zijn krachtens het Handvest verplicht die resoluties uit te voeren.

3. De Economische en Sociale Raad

De Economische en Sociale Raad (ECOSOC) bestaat uit 54 leden.
Jaarlijks kiest de Algemene Vergadering achttien leden voor een termijn van drie jaar. De beslissingen (aanbevelingen genoemd) van de ECOSOC worden genomen met een gewone meerderheid.
ECOSOC is het coördinerend orgaan voor de gespecialiseerde organisaties van de VN inzake economische en sociale materies. Voorbeelden zijn UNESCO en ILO (Internationale Arbeidsorganisatie).

Verder maakt de ECOSOC verdragsontwerpen op die hij voorlegt aan de Algemene Vergadering. Binnen zijn bevoegdheden kan de Raad ook internationale conferenties samenroepen. De Wereldvrouwenconferentie is daarvan een voorbeeld.

4. Het Internationaal Gerechtshof

Het Internationaal Gerechtshof werd, samen met de VN zelf, opgericht in 1945. Het zetelt in Den Haag en telt vijftien rechters die gekozen worden door de Algemene Vergadering en de Veiligheidsraad voor een termijn van negen jaar.

Het Internationaal Gerechtshof beslecht geschillen tussen staten. Het heeft al meer dan honderd uitspraken gedaan over bijvoorbeeld land- en zeegrenzen, milieuverontreiniging, schendingen van internationale humanitaire wetgeving, mensenrechten en economische rechten. De uitspraken van het Hof zijn bindend. Met een vreedzame regeling voor problemen rond landsgrenzen, maritieme grenzen en territoriale soevereiniteit, heeft het Hof vaak de escalatie van geschillen voorkomen.

Zo oordeelde het Hof bijvoorbeeld over een soevereiniteitsgeschil tussen Indonesië en Maleisië over twee eilanden in de Celebeszee; de eilanden werden toegewezen aan Maleisië. Een ander voorbeeld: een maritiem en territoriaal geschil tussen Qatar en Bahrain, dat werd beslecht door de uitspraak van het Hof en waardoor een einde kwam aan de gespannen relatie tussen beide landen. Of nog: een grensgeschil tussen Botswana en Namibië dat het Hof beslechtte met een voor beide partijen aanvaardbare uitspraak.

Staten dienen ook vaak vragen in over economische rechten. In een geschil over visserijrechten tussen Canada en de Europese Unie, spande Spanje een procedure aan tegen Canada, nadat Canada een Spaanse vissersloep in internationale wateren had geconfisqueerd.

Het Hof geeft daarnaast ook adviezen aan de Algemene Vergadering van de VN en aan de Veiligheidsraad. De adviezen van het Hof zijn niet bindend, maar ze hebben wel juridisch belang en een morele waarde. Het Hof bracht bijvoorbeeld adviezen uit over de juridische gevolgen van de bouw van een muur op bezet Palestijns grondgebied.

Internationaal Gerechtshof: 'Japanse walvisvangst is illegaal'

De Japanse walvisvangst is 'niet wetenschappelijk' van aard en 'illegaal'. Dat heeft het Internationaal Gerechtshof in Den Haag maandag geoordeeld. Volgens het Hof gaat Japan in tegen een internationaal moratorium op dit soort visserij dat in 1986 was ingesteld.

Australië had Japan in 2010 bij het Internationaal Gerechtshof aangeklaagd omdat het ondanks het internationaal verbod toch commercieel op de zoogdieren jaagt. Tokio beroept zich daarbij op een uitzondering, met name dat walvisvangst voor wetenschappelijke doeleinden wel mag.

Het Internationaal Gerechtshof vindt nu dat er veel meer walvissen worden gedood dan voor wetenschap nodig is. Het gaat jaarlijks om honderden van deze dieren.

Het Hof gebiedt Japan tijdelijk op te houden met de walvissenjacht in het Zuidpoolgebied. 'Japan moet elke afgeleverde vergunning, toelating of licentie in het kader van onderzoeksprogramma Jarpa II intrekken en mag in het kader hiervan geen nieuwe vergunningen geven', verklaarde rechter Peter Tomka tijdens een zitting in het Vredespaleis.

31/03/2014 Bron: BELGA

Het Internationaal Strafhof

Het Internationaal Strafhof is recenter dan het Gerechtshof. Het werd opgericht in 2002 en heeft zijn zetel ook in Den Haag. 123 staten, waaronder België, namen het initiatief om een permanent Internationaal Strafhof op te richten dat genocide, misdaden tegen de mensheid en oorlogsmisdaden moest bestraffen.

Het Internationaal Strafhof is bevoegd om personen te straffen voor zeer zware misdrijven: genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Maar het kent grote structurele beperkingen die al sinds het begin bestaan.

De grootmachten Amerika, Rusland, China en India erkennen de rechtsmacht van het Strafhof niet waardoor de onderdanen van die landen ook niet vervolgd kunnen worden.
Het Hof kan ook alleen misdrijven berechten als ze zijn begaan op het grondgebied van een lidstaat, als de verdachte uit een lidstaat komt, of na een verwijzing van de VN-Veiligheidsraad. Verder beschikt het Strafhof niet over een eigen politiemacht die verdachten kan oppakken. Zo kunnen beklaagden tegen wie een rechtszaak loopt nog steeds vrij rondlopen of zelfs aan de macht blijven in hun land.

In zestien jaar kon het Internationaal Strafhof in Den Haag amper vier beklaagden veroordelen. De kritiek op het Internationaal Strafhof is dan ook bijzonder hard.

www.icc-cpi.int

Het Internationaal Strafhof in Den Haag - hollandfoto.net - shutterstock.com

Internationaal Strafhof opent vooronderzoek naar situatie in Palestina

vr 16/01/2015 - 16:39 Gianni Paelinck

Het Internationaal Strafhof in Den Haag heeft een vooronderzoek geopend naar mogelijke oorlogsmisdaden in de Palestijnse gebieden. Met zo'n vooronderzoek zal de openbare aanklager informatie verzamelen om na te gaan of een onderzoek ten gronde nodig is. Mogelijk komen acties van het Israëlische leger tijdens de oorlog in Gaza van vorige zomer zo in het vizier.

Sinds begin dit jaar is Palestina toegetreden tot de statuten van het Internationaal Strafhof. Dat Hof is bevoegd om te onderzoeken of er in de bezette Palestijnse gebieden en in Oost-Jeruzalem sinds 13 juni vorig jaar oorlogsmisdaden zijn begaan. Vorige zomer was er in de Palestijnse Gazastrook een bloedig conflict tussen Israël en de Palestijnse organisatie Hamas.

De openbare aanklager Fatou Bensouda kondigt in een mededeling aan dat ze het vooronderzoek "ten volle onafhankelijk en onpartijdig" zal voeren.

Zo'n vooronderzoek is geen onderzoek ten gronde, maar is bedoeld om informatie te verzamelen zodat mogelijk de weg kan openen voor een echt onderzoek. Het Internationaal Strafhof kan zo op termijn mogelijke oorlogsmisdaden onderzoeken, begaan door zowel de Palestijnse autoriteiten als Israël (dat geen lid is van het Hof).

Israël liet zich eerder al vrij negatief uit over de toetreding van Palestina tot het Internationaal Strafhof. Zo waarschuwde de Israëlische premier Benjamin Netanyahu dat Israël zich zal verzetten tegen elke vervolging van zijn soldaten door het Internationaal Strafhof in Den Haag. Hij bevroor ook 106 miljoen euro belastingen die in december voor rekening van de Palestijnse Autoriteit waren geïnd.

5. Het Secretariaat en de secretaris-generaal

Het Secretariaat brengt het beleid en de programma's tot uitvoer. Aan het hoofd ervan staat de secretaris-generaal, die op voorstel van de Veiligheidsraad benoemd wordt door de Algemene Vergadering.
Hij is het gezicht van de VN en heeft een belangrijke bemiddelingsfunctie.
De secretarissen-generaal sinds de oprichting van de VN:

- Trygve Lie (Noorwegen) 1946-1952
- Dag Hammarskjöld (Zweden) 1953-1961
- Oe Thant (Birma, nu Myanmar) 1961-1971
- Kurt Waldheim (Oostenrijk) 1972-1981
- Javier Pérez de Cuellar (Peru) 1982-1991
- Boutros Boutros-Ghali (Egypte) 1992-1996
- Kofi Annan (Ghana) 1997-2006
- Ban Ki-moon (Zuid-Korea) 2007-2016
- Antonio Guterres (Portugal) sinds 2017

Het hoofdkantoor van het Secretariaat bevindt zich in New York, met daarnaast belangrijke operationele centra in Addis Abeba, Bangkok, Beiroet, Genève, Nairobi, Santiago en Wenen.

De belangrijkste thema's op de agenda van de VN

1. Mensenrechten

Een van de belangrijkste verwezenlijkingen van de VN is het tot stand brengen in 1948 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Daarna hebben de VN nog een hele reeks verdragen over mensenrechten uitgevaardigd. De VN blijven een belangrijke rol spelen in het toezicht op de naleving van mensenrechten. (Meer info over die rol vind je in module 1)

2. Ontwikkelingssamenwerking en humanitaire hulp

Het grootste deel van het VN-budget (zo'n 80 procent) wordt besteed aan ontwikkelingsprojecten en de bestrijding van armoede, ziekte en honger. ECOSOC is het belangrijkste VN-orgaan voor het coördineren van die activiteiten.

Momenteel leven nog meer dan een miljard mensen in extreme armoede: ze verdienen minder dan één euro per dag. Die mensen hebben vaak geen toegang tot de meest fundamentele voorzieningen die een waardig leven mogelijk maken – voldoende voedsel, veilig drinkwater, degelijke gezondheidszorg, geschikte huisvesting, maar ook basisonderwijs, opleiding en arbeidskansen om in het eigen levensonderhoud te voorzien.

Als landen worden getroffen door oorlog, hongersnood of een natuurramp, bieden de VN meestal als eerste hulp aan. Een deel van die hulp neemt de vorm aan van directe steun van VN-programma's zoals het Wereldvoedselprogramma en UNICEF. Het VN-ontwikkelingsprogramma (UNDP) coördineert ontwikkelingsbehoeften op langere termijn (bijvoorbeeld de opbouw van een nationale infrastructuur). Het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen biedt steun en bescherming aan meer dan 22 miljoen vluchtelingen en ontheemden in de hele wereld.

Millenniumdoelstellingen

Sinds 1990 organiseerden de VN een hele reeks grote internationale conferenties: de Wereldtop voor Kinderen (New York, 1990), de Wereldtop voor Milieu en Ontwikkeling (Rio, 1992), de Wereldtop voor Mensenrechten (Wenen, 1993), de wereldtop voor Bevolking en Ontwikkeling (Caïro, 1994), de Wereldtop voor Vrouwen (Peking, 1995), de Wereldtop voor Sociale Ontwikkeling (Kopenhagen, 1995), de Wereldtop voor Menselijke Nederzettingen (Istanbul, 1996), de Wereld Voedsel Top (Rome, 1997) enzovoort. Tijdens die bijeenkomsten maakten de staatshoofden en regeringsleiders telkens een aantal internationale afspraken.

In 2000 werden de internationale afspraken uit de jaren 90 die betrekking hadden op de bestrijding van armoede, ziekte en honger, gebundeld in de zogenaamde **Millenniumverklaring**: alle VN-lidstaten engageerden zich om tegen 2015 acht Millenniumdoelstellingen te bereiken.

Die doelstellingen waren: uitbannen van extreme armoede en honger, basisonderwijs voor alle kinderen, gelijkheid tussen jongens en meisjes, kindersterfte tegengaan, terugdringen van moedersterfte, uitbannen van ziektes als hiv/aids, malaria en tbc, bescherming van een duurzaam leefmilieu, meer globale samenwerking. De doelstellingen kregen destijds concrete streefcijfers mee, maar daarvan zijn er niet veel gerealiseerd.

De Millenniumverklaring werd in 2015 opgevolgd door 'Onze wereld transformeren: **Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling**'.

De nieuwe doelstellingen moeten de komende vijftien jaar de leidraad vormen voor wereldwijde inspanningen rond armoedebestrijding, onderwijs, milieubescherming, de aanpak van ongelijkheid en andere thema's. Net zoals bij de Millenniumdoelstellingen zijn deze doelen meetbaar. Op die manier kan men nagaan welke vooruitgang geboekt wordt en waar de pijnpunten liggen.

De doelstellingen voor 2030 zijn gebaseerd op zes kernwaarden:

1. Mensen - Toegang tot gezondheidszorg en onderwijs voor iedereen (ook vrouwen en meisjes)
2. Waardigheid - Einde aan armoede en tegengaan van ongelijkheid
3. Welvaart - Sterke economieën waar eenieder aan deelneemt
4. Gerechtigheid - Veilige en vredige samenlevingen met sterke instituten
5. Samenwerken - Versterken van mondiale solidariteit en duurzame ontwikkeling
6. Planeet - Beschermen van ecosystemen voor alle samenlevingen en toekomstige generaties

Opdracht: Agenda 2030

- Kies een van de doelstellingen en ga op zoek naar de betekenis van die doelstelling.
- Noteer ook waar je informatie vindt. Van welke organisatie komt de informatie?
- Wat kan België en Vlaanderen volgens jou doen om de doelstellingen te helpen bereiken?

unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen

3. Vrede en veiligheid

Het bevorderen van de internationale vrede en veiligheid is een van de hoofddoelen van de VN. Sinds de oprichting in 1945 is vaak een beroep gedaan op de VN om te voorkomen dat een conflict zou escaleren tot oorlog, om vijandige partijen te overtuigen rond de onderhandelingstafel te gaan zitten in plaats van de wapens te grijpen, of om te helpen de vrede te herstellen als er toch een conflict was uitgebroken.

Een van die vredesinspanningen is het inzetten van een troepenmacht (de zogenaamde VN-blauwhelmen). De troepen worden door verschillende landen ter beschikking gesteld en vervullen de rol van een onpartijdige derde partij. Ze hebben meestal een beperkte opdracht (**peacekeeping - vredeshandhaving**). Ze strijden niet mee maar vormen een buffer tussen strijdende partijen. Ze mogen er alleen op toezien dat die zich houden aan een staakt-het-vuren. Hun aanwezigheid moet de mogelijkheden vergroten om een conflict langs vreedzame, diplomatieke weg te beslechten. Een strategie die echter niet altijd gelukt is, zoals de oorlog in Bosnië (1991-1996), de genocide in Rwanda (1994) en de oorlog in Oost-Congo (1998-...) aantonen.

Soms moeten die troepen werkelijk de vrede herstellen (**peacemaking**), wat inhoudt dat ze militair optreden tegen een agressor. Dat was bijvoorbeeld het geval tijdens de Golfoorlog in 1991. De Verenigde Staten kregen in de Veiligheidsraad gedaan dat zij zelf de VN-resolutie zouden uitvoeren. Toen bestond de troepenmacht hoofdzakelijk uit VS-militairen, aangevuld met enkele kleine contingenten uit vooral Groot-Brittannië en Frankrijk, en logistiek gesteund door enkele andere landen, waaronder België. Zij hadden de opdracht om de troepen van Irak uit Koeweit te verdrijven.

VN-blauwhelm in Zuid-Soedan - Aekkaphob - shutterstock.com

Sinds 1948 hebben de VN meer dan 70 vredesoperaties op touw gezet. Momenteel zijn de VN betrokken bij 13 vredesoperaties. Actuele informatie daarover vind je op **peacekeeping.un.org**.
Toch is de onmacht van de VN bij vredeshandhaving groot, wanneer bij de strijdende partijen de politieke wil tot vrede niet aanwezig is of wanneer er in de veiligheidsraad een veto wordt gesteld. De VN zijn geen wereldregering en hebben geen eigen leger. Ze zijn ook geen internationale politiemacht. Het zijn de lidstaten die beslissen of, wanneer en hoe de VN ingrijpen om conflicten te beëindigen. De Veiligheidsraad beslist over elke vredesoperatie en elk van de vijf permanente leden kan er een veto tegen uitspreken.

4. Milieu

De VN nemen heel wat initiatieven met betrekking tot duurzame ontwikkeling en milieu.

De VN nemen heel wat initiatieven met betrekking tot duurzame ontwikkeling en milieu.
Een agentschap van de Verenigde Naties, de UNFCCC, coördineert het internationale klimaatbeleid door elk jaar een Conference of Parties (COP) te organiseren. Tijdens deze conferenties vergaderen ministers en hoge ambtenaren uit vrijwel alle landen ter wereld over het klimaat. Samen bespreken zij de laatste wetenschappelijke informatie en manieren waarop men de uitstoot van broeikasgassen kan verminderen om zo de verandering van het klimaat te beperken. De COP in Parijs in 2015 mondde uit in een nieuw internationaal en bindend klimaatverdrag waar de bijna 200 deelnemers mee instemden. In de twintig pagina's tellende tekst is afgesproken dat:

- Het verdrag treedt in werking als het door minstens 55 staten geratificeerd is die verantwoordelijk zijn voor minimaal 55 procent van de CO2-uitstoot.
- Doel is een zo snel mogelijk einde aan de stijging van de uitstoot van broeikasgassen. Halverwege de 21e eeuw moet er een evenwicht zijn tussen alle uitstoot van broeikasgassen en het vermogen van de natuur om ze te absorberen.

- De opwarming van de aarde moet worden beperkt. De wereldwijde stijging van de temperatuur moet in 2100 beperkt zijn tot 2°C vergeleken met het niveau van vóór de opkomst van de industrie. Er wordt gestreefd om die stijging met 2°C te verlagen tot 1,5 graad.
- Elke vijf jaar wordt het klimaatbeleid van alle landen geëvalueerd. De eerste controle vindt plaats in 2023.
- Rijke ontwikkelde landen moeten ontwikkelingslanden met geld helpen hun uitstoot te verminderen. Elk jaar moet er 91 miljard euro beschikbaar worden gesteld.

Hoe belangrijk is het klimaatakkoord?

ma 14/12/2015 - 09:27 Stijn Vercruysse

Er is een klimaatakkoord. Maar wat nu? Zal de wereld er anders uitzien na de top in Parijs? Het Paris Agreement is het belangrijkste document in jaren. Het eerste echte klimaatverdrag waar álle 195 landen en de Europese Unie mee instemmen. Dat is onwaarschijnlijk. Zowel laaggelegen eilandstaten als industrielanden, zowel landen die jaarlijks droogtes en hongersnoden meemaken als landen die olie produceren, zowel groeilanden als landen waar een meerderheid van de bevolking niet gelooft in klimaatverandering... Al die landen staan achter dat ene akkoord. Als er 55 landen ondertekenen en ratificeren treedt het akkoord in werking.
Ook in de Belgische wetgeving zal het Akkoord van Parijs moeten worden opgenomen. Net zoals andere landen zijn we dan verplicht om om de 5 jaar een nieuw en ambitieuzer klimaatplan in te dienen waarin staat hoeveel minder CO2 we zullen uitstoten en hoe we dat zullen doen. En we zullen dat moeten uitvoeren.

(...)

Straf?

Maar wat nu als je de verplichtingen opgenomen in het Akkoord van Parijs niet nakomt? Dan is er niet echt een straf voorzien. Dat is het relatieve aan internationaal bindende akkoorden. Maar je loopt wel een hoop internationaal gezichtsverlies op, want je bent verplicht je resultaten bekend te maken. En dan krijg je prijzen als 'Fossiel van de Dag' en zo.

http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/opinieblog/analyse/1.2523419

Opdracht: Vlaanderen en de VN

Hierna worden nog enkele VN-thema's vermeld die voor Vlaanderen belangrijk zijn.
Via de zoekfunctie op **www.vlaanderen.be**, kun je meer informatie vinden over de Vlaamse betrokkenheid bij de thema's: mensenrechten, kinderrechten, vrouwenrechten; duurzame ontwikkeling; de Agenda 2030; het klimaatakkoord.

Kies uit bovenstaande lijst een thema. Wat houdt dat thema in? Zoek daarover informatie in VN-documenten, in de media, op de sites van de Vlaamse overheid, enzovoort.

- Waaruit bestaat de concrete betrokkenheid van de Vlaamse overheid bij dit thema? Wat is de huidige stand van zaken?
- Leid daaruit een persoonlijke conclusie af. Motiveer je antwoord.

Leesopdracht: De Verenigde Naties: successen en mislukkingen

In 1945 trad het Handvest van de Verenigde Naties in werking. De ambitie was om oorlogen uit de wereld te helpen en de mensenrechten te beschermen.

Professor Jan Wouters ziet, ondanks mislukkingen en schandalen, vele successen en een belangrijke invloed van de VN. De VN brachten een geweldige vooruitgang in internationale samenwerking en op vlak van het internationaal recht.

Toch zijn de mislukte vredesoperaties van de VN (de oorlogssituatie in Oost-Congo, de volkerenmoord in Rwanda, het niet kunnen beschermen van de moslims in de enclave Srebrenica tijdens de oorlog in Joegoslavië, ...) een smet op het blazoen. Professor Wouters verklaart een groot deel van de mislukkingen door enkele machtige lidstaten die het systeem hypothekeren. Zodra een van de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad (van China, Frankrijk, Rusland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten) betrokken is bij een conflict, functioneert de Veiligheidsraad niet meer naar behoren. Zij kunnen immers hun vetorecht gebruiken om beslissingen tegen te houden.

Daarnaast hebben heel wat landen een verschillende kijk op internationale relaties en op mensenrechten, democratie en rechtsstaat.

Heel wat landen zijn vandaag minder multilateraal georiënteerd. Ze investeren liever in bilaterale betrekkingen en sluiten steeds vaker bilaterale akkoorden.

Ook de Verenigde Staten van Amerika trekken zich sinds de regering Trump steeds meer terug uit de internationale samenwerkingsverbanden. Het 'America first' beleid schroeft de multilaterale samenwerking terug. De VS houden hun bijdragen in aan het VN-bevolkingsfonds, aan vredesmissies en andere fondsen. Ze trokken zich ook terug uit het klimaatakkoord van Parijs. De klimaatuitdagingen tonen nochtans aan dat de opwarming van de aarde een uitdaging voor de hele mensheid is.

Maar tegenover die tendens staat ook een 'Alliantie voor Multilateralisme', een groep landen waaronder België, Frankrijk en Duitsland, die internationale samenwerking wil verdedigen en versterken. Ons land was altijd al een pleitbezorger van internationale samenwerking. "Enkel door internationale samenwerking te versterken, pakken we globale uitdagingen als vrede en veiligheid, klimaat, mensenrechten, migratie, de digitale transformatie en duurzame ontwikkeling succesvol aan. België gelooft heel sterk in de toegevoegde waarde van samenwerking tussen staten. Multilateralisme verenigt landen en verhoogt de kwaliteit van de collectieve oplossingen voor problemen die zich voor elk van deze landen stellen" , zo stelde vice-premier De Croo bij de lancering van de Alliantie.

Samenvatting Module 4

A

* politieke besluitvorming
* bestuursniveaus

B

* de gemeente
* de gemeenteraad
* het college van burgemeester en schepenen
* de burgemeester
* het sociaal beleid van de gemeente
* gemeentelijke adviesraden
* openbaarheid van bestuur

C

* de provincie
* de provincieraad
* de deputatie
* de gouverneur

D

* federalisering
* staatshervormingen
* gemeenschappen
* gewesten
* bevoegdheden
* bevoegdheidsconflicten en belangenconflicten
* taalfaciliteiten

E

* gewestbevoegdheden
* gemeenschapsbevoegdheden
* de Vlaamse overheid
* het Vlaams Parlement
* de Vlaamse Regering
* decreet
* het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest

F

* het federale parlement
* de Kamer
* de Senaat
* de koning en de federale regering
* wet

G

* de rechterlijke macht
* rechtbanken
* hoven
* burgerlijke procedure
* strafprocedure
* proces

H

* de Europese Unie
* supranationaal en intergouvernementeel
* Europees beleid
* eengemaakte markt
* de Europese Raad of de ‘Europese Top’
* de Raad van de Europese Unie
* de Europese Commissie
* het Europees Parlement
* het Hof van Justitie
* Europese regels

I

* de Verenigde Naties
* internationale vrede en veiligheid
* naleving van mensenrechten
* oplossen van internationale problemen
* millenniumdoelstellingen
* multilateraal
* klimaatverdrag

Colofon

Het educatief materiaal voor de leerlingen van de derde graad aso, kso, tso kwam tot stand met de medewerking van: prof. K. Deschouwer, dr. J. Moulaert, W. Taelman, H. Vanoppen, C. De Wilde, F. Decoster, I. Droesbeke, W. Dupon, D. Hoflack, K. Lamon, P. Martin, W. Schuermans, P. Baeten, C. Wyns.

Eindredactie: Kris Van den Bremt, educatieve dienst van het Vlaams Parlement.
Onze bijzondere dank aan: de cartoonisten ian, zak en Eric Meynen voor hun enthousiaste medewerking.

De Kracht van je Stem wordt gestuurd door de stuurgroep:
Voorzitter: Francis Decoster
Leden: Els Vermeire, coördinerend inspecteur dep. onderwijs
Kris Deschouwer, professor VUBrussel, departement Politieke Wetenschappen
Marc Hooghe, professor KULeuven, departement Politieke Wetenschappen.
Ellen Claes, professor KULeuven, faculteit sociale wetenschappen
Els Van Hemelrijck, kinderrechtencommissariaat
Stefaan Walgrave, professor Universiteit Antwerpen
Chris Wyns, expert onderwijs en burgerzin
Miette Plessers, Pedagogisch begeleider, Katholiek onderwijs Vlaanderen
Luc Vernaillen, hoofdadviseur pedagogische begeleidingsdienst, GO!
Elisabeth Serreyn, pedagogisch begeleider OVSG
Adelheid Van Hauwermeiren, pedagogisch adviseur POV
Geert Rits, commissiesecretaris Vlaams Parlement
Kris Hoflack, directeur communicatie, externe relaties en informatie Vlaams Parlement
Kris Van den Bremt, educatieve dienst Vlaams Parlement

Lay-out: Karakters
Laatste wijzigingen: 1 april 2021

Vlaams Parlement
1011 Brussel
T 02 552 45 34
dekrachtvanjestem@vlaamsparlement.be
www.dekrachtvanjestem.be

D/2020/3933/12

Leuvenseweg 86 • 1000 Brussel • tel 02 552 45 34 • dekrachtvanjestem@vlaamsparlement.be • www.dekrachtvanjestem.be